Զ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1566 — ՇԱԲԱԹ 3 ԱՊՐԻԼ 1904 — 16 ԱՊՐԻԼ 1904 Ն.Տ.)

10 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՎԵԼԷԿԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ارمنیجه سورهاناق غزته‌سی صاحب امتیازی د. جیوه‌لك
باب عالی جاده‌سی نومرو ۲۰

DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN
SOURHANTAG
20, Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ կը հրատարակուի առաւօտները արեւալուսին

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը կանխիկ Ֆրք. 22
6 » » » 11

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ
1ԻՆ 20ԻՆ ԵՒ 30ԻՆ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

ՕՐԱՑՈՅՑ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ
1904

ՀԻՆ ՏՈՄԱՐ— ԱՊՐԻԼ 3 ՇԱԲԱԹ

Է. օր ԶԱՏԿԻ։ Յիշատակ Գիւտման Սրբոյն Յովհաննու Մկրտչին։

ՆՈՐ ՏՈՄԱՐ—ԱՊՐԻԼ 16

Անձրեւաբեր հովեր։

ՏԱՃԿԱԿԱՆ.—1322 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 29

ՎԱՂԸ

ՀԻՆ ՏՈՄԱՐ—+ԿԻՐԱԿԻ ԱՊՐԻԼ 4

Ը. օր Զատկի։ Նոր Կիրակի կամ Կրկնազատիկ։ Ցն. Թովմայի Առաքելոյն։

ՆՈՐ ՏՈՄԱՐ— ԱՊՐԻԼ 17

ՏԱՃԿԱԿԱՆ—ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 30

ԿԷՍ ՕՐ.— Թրք. 5.23 Եւր. 5.12

ՊԱՏՄԱԿԱՆ.—1820 ապրիլ 4ին Վանայ մէջ կը ծնի Ամենայն Հայոց Ս. Կաթողիկոսը։

ԳՐՈՂԻՆ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա

Ինչքան որ ինքնուրոյն և ընդածին տաղանդը գրողի մը առաջին և գլխաւոր յատկութիւնն է, այսօր այլ եւս հաստատուած ենք թէ լուրջ եւ ուրիշներուն ուշադրութեան արժանի գործ մը մէջտեղ բերելու համար պէտք է աշխատիլ։

Առաջին անգամէն երբ պէտք է աշխատիլ կ'ըսենք, ինքնին պարզ և ամէնէն արդէն լաւ ընդունուած ճշմարտութիւն մը կ'երեւայ. բայց եթէ քիչ մը մօտէն քննենք գրական արտադրութիւնները կամ այդ յաւակնութեամբ ներկայացուածները մանաւանդ մեր մէջ, խիստ շատ անգամ առիթ կ'ունենանք հաստատելու թէ անոնք ոչ միայն հարկ եղած զգացութեամբ և աշխատութեամբ ձեռք բերուած չեն, այլև այդ յօդուածները հրատարակողները նախապէս պատրաստուած չեն ոչ մէկ տեսակէտով իրենց յանձն առած պաշտօնին համար։

Ինչպէս ամէն գործ, գրականութիւնն ալ իր ասպարէզին մէջ մտնող ամէն անհատի համար պարտականութիւններ կը վերապահէ, մանաւանդ թէ խիստ պարտականութիւններ, որովհետեւ այս ասպարէզին մէջ ամէն բան համայնական հանգամանք մը ունի, եւ գրող մը իր իսկ նախասիրութիւններէն, իր առանձին կարծիքներէն և իրեն դատելու եղանակէն դուրս, մասամբ ինքզինքը կը պարտի իր ընթերցողներուն։ Իր գործին բուն իսկ նպատակը բան մը ըսելն է, բան մը յայտնել ուրիշներու, եւ քանի որ այս ինչ կամ այն ինչ ձեւով կը յաջողի ինքզինքը լսելի ընել, պէտք է որ ուրիշներուն ուշադրութեան իր իրաւունքին հետ չմոռնայ իր իսկ պարտականութիւնները, որոնցմէ ամէնէն առաջնակարգն է՝ լուրջ եւ յարատեւ աշխատութիւնը։

Բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ ուր կարեւոր հաստատութիւններ ձեւով մը կը նուիրագործեն աշխատելու հարկը, գրողները արդարեւ մեծապէս ըմբռնած են իրենց այդ առաջին պարտականութիւնը և ալ բնական բան մը դարձած է իրենց։

Գործ մը ո՛րքան աշխատութեամբ, ո՛րքան ճիգով մէջտեղ ելլէ, ո՛րքան երկար ուսումնասիրութիւններու հետեւանքը ըլլայ, այնքան շատ կը գնահատուի արդէն, և այնքան արժէքաւոր կը դառնայ։

Օրագրութիւնը միայն չափով մը ըսուած է շուտ արտադրել. բայց նոյն իսկ այդ պարագային, բացի օրագրի մը կապուած գրագէտներէն որոնք ժամանակ ունին խնամքով պատրաստուած գործեր տալու, բուն օրագրողները տարբեր դասակարգէ կը համարուին. աջակից եւ եղբայր դասակարգ մը որ ունի իր տարբերութիւնը։

Շուտով արտադրուած և հապճեպով յղացուած գործերը դատապարտուած են կորսուելու. հազիւ թէ օրուան մը կեանքը կրնան ունենալ, եթէ գոնէ այժմէութեան մը հրապոյրը ունենան։

Ընդհանրապէս եւրոպացի հեղինակ մը որքան ալ արեգակնային համբաւի մը տիրացած ըլլայ, արդէն ոչ միայն գիտէ թէ նոյն իսկ իր համբաւը կը պարտի իր ժրաջան եւ յարատեւ աշխատութեան, այլ նաեւ անով կը պարծենայ ու զայն իբր իր յատկութիւններէն մէկը կը ներկայացնէ։

Մեծ գրագէտներու կենսագրութիւնները կը հաստատեն այս իրողութիւնը. մեզմէ շատերուն ծանօթ եւ սիրուած հեղինակներու գործերը գիտենք թէ յաճախ տաժանագին աշխատութեան արդիւնք են, չարաչար կրկնուած վարանումներ, գրեթէ միշտ ըղձալի բաղդատուած գրուած մաքի վիճակ մը, անվերջ ուսումնասիրութիւններ, եւ փնտռտուքներ, ահաւասիկ ինչ որ կը կազմեն գրական խոհջիքը։ Գործը յամրօրէն եւ տաժանելիօրէն մէջտեղ կուգայ. յաճախ գրողին մտաւոր տագնապը նմանցուցած են երկունքի ցաւերուն։ Անտարակոյս ո՛վ որ ստեղծել կ'ուզէ, պէտք է տանջուի, պէտք է տագնապի։ Գրելու արուեստը ստանձնելէ առաջ պէտք է խորհիլ եւ նախատեսել գործին անխուսափելի դժուարութիւնները. յախուռն եւ անպատրաստ գործունէութիւն մը վիժածներ կրնայ միայն մէջտեղ բերել եւ ասոր երբ անմիջական օրինակը չենք վարանիր տալու մեր նորագոյններուն արտադրութիւնները։

Երբ իր գործին գիտակցութիւնը ունեցող հեղինակներ՝ ծրագրուած նոր գործի մը համար, նոյն իսկ նորավէպի մը, նոյն իսկ բանաստեղծութեան մը համար երբեմն յանձն կ'առնեն ցամաք և յոգնեցուցիչ ուսումնասիրութիւններ ընելու, վերջապէս դժուարին և երկարատեւ աշխատութիւն մը երեւան բերելու, մերինները ընդհակառակն երբ առիթը կը ներկայանայ չեն վարանիր յայտնելու (անշուշտ պարծանքով) թէ իրենց գրածին վրայէն անգամ մըն ալ չեն անցնիր, թէ չեն ուզեր զայն նոյն իսկ ընդօրինակել, եւ թէ մինչեւ գրելու պահուն չեն խորհիր իսկ իրենց գրելիքին վրայ։

Շատ քիչ բացառութենէ զատ, ահա ճշգրիւ այս է մեր նոր գրողներու մեծագոյն մասին հոգեբանութիւնը։ Ամէն արուեստի մէջ արդէն երբ բնական յատկութիւններուն հետեւանքով դիւրաւ արտադրելը կը շլացնէ արտադրողը՝ տարիքով քիչ տասնէն վտանգ մը կը դառնայ իր ապագային համար։ Նորածիլ եւ անկազմ տաղանդ մը որ դեռ նոյն իսկ որոշ կաղապար մը չէ ստացած, որ իր գոյութեանը մէջ իսկ կը վարանի դեռ կազդուրուելու, զօրանալու պէտք ունի, և ասիկա կ'ըլլայ անշուշտ աշխատութեամբ։

Բնական յարմարութիւնը շատ շուտով կրնայ անհետիլ կամ ապականիլ. առաջին յաջողութիւնները ընդհանրապէս ինքնահաւանութեան եւ պարծենկոտ խառնուածքներու համար չափազանց վնասակար եղած են. շփացած և գովուած՝ հասարակութենէն, անոնք ճիշդ գինով մարդերու պէս կորսնցուցած են իրենց ճամբան. եւ պէտք է ըսել հոս թէ գովեստի և [illegible] մեր այլապէս [illegible] ըլլալու է։ Գրողները [illegible] ընդհանրապէս [illegible] կը դառնեն. ամէն անոնք որ իրենց ըրածին որոշ գիտակցութիւնը ունին, գիտեն իրենց գործին տկար և ուժով կողմերը, անդրադարձած են անշուշտ թէ ուրիշները յաճախ բոլորովին խոտորնակ ձեւով մը կը գնահատեն իրենց յղացած գործը։ Պարսաւ և գովեստ հաւասարապէս երբեմն անտեղի է. շատ հազուադէպ է որ հեղինակ մը առիթը ունենայ լսելու կամ կարդալու իր գործին վրայ ճշգրիտ տեսութիւն մը, զգայ որ իր տկար կողմերը ցուցադրուած են, ինչպէս ամէնէն յաջողուած մասերը։

Երբ հեղինակ մը արդէն աշխատութեան և ուսումնասիրութիւններու ուժով ինքզինքը կը ճանչնայ, գիտէ թէ ինչ բանի պէտք է ջանայ, թէ իր ստանալիք կատարելութիւնները որո՞նք են կամ իր յատկութիւններէն ո՞րը ապրելու սահմանուած է. մինչ անվարժ և նորահաս միտք մը չկրնալով որոշել իր հետեւելիք ճամբան, մէկ կողմէն միւսը պիտի տատանի, բնականօրէն ապաւինելով զինքը գովողներուն մօտ։ Ասիկա է պատճառը, որ տեսակ մը անուններ քանի մը տարի կամ քանի մը ամիս փայլելէ ետքը կ'անհետին բոլորովին, մինչդեռ յամրօրէն եւ գիտակցութեամբ աշխատողները հակառակ յաճախ իրենց համեստ սկսնակութեան, ապահովօրէն կը հասնին մինչեւ հոն, ուր կրնային տանիլ իրենց բնական յատկութիւնները եւ իրենց ջանքերը։

Աշխատութիւնը ոչ միայն անհրաժեշտ սատարող մըն է տաղանդին, այլ ինչպէս ըսինք պարտականութիւն մը. այնքան անվայել և անարդար է մէկու մը ուշադրութիւնը գրաւել փուճ պարդիւն խօսքերով, որքան անուշ եւ դատարկ արտադրութիւններ մէջտեղ բերել։

Մեր գրական հրապարակը դժբախտաբար ողողուած է այդպիսի դատարկութիւններով, և զարմանալին այն է որ նորագոյններն են որ ամէնէն աւելի այդ պաշտօնը յանձն կ'առնեն։ Փոխէ վաստակաւոր մը չկարենալ աշխատելու ենթարկուած ըլլալով կամ արդէն ամբարած գիտութենէն օգուտ քաղելով, միշտ շահեկան և արժէքաւոր արտադրութիւններ կրնայ ունենալ. բայց երիտասարդ նորերու յախուռն առաջանքը և շատ արտադրելու կարողութիւնը ոչ միայն շնորհաւորելի չեն, այլ նոյն իսկ վնասակար՝ իրենց ապագայ գրական գործունէութեան։

Գիտեմ նաեւ որ շուտ և շատ արտադրելու համար պարծենալը և կամ տարիք յատկութիւն մը դաւանիլը գրեթէ նախապաշարում մըն է, հնագոյն խորհելու կերպերու հետեւանք։ Այսինքն թէ ներշնչումը, մտաւորներու միջամտութիւնը ժամանակաւ կը կարծէր թէ յանկարծական և անպատրաստ եղանակով մը կ'ըլլար։ Բնականաբար անոնք որ կ'ուզէին ինքզինքնին ներկայացնել Մուսաներու սիրելիներ, անոնց պիտի չուզէին թէ [illegible] ներշնչումները [illegible] եւ յաճախ կ'ունենային, թէ այդ Աստուածային շնորհը ընդունողը պարտական չէր հասարակ մահկանացուներու պէս աշխատիլ, և թէ նոյն իսկ ճիգը կ'արհամարհէին, և ասով ալ չգոհանալով, իրենց կարգին աշխատողները, ճգնողները, լաւագոյններէն ջանացողները նուազ կարող և ո եւ է [illegible] մը զուրկ կը նկատէին։

Եւ ասոր համար է արդէն որ, իրենց առաքին ձեւերուն, իրենց շարժումներուն, իրենց վերացական նոյնքներուն մէջ կը գտէին մասնաւոր [illegible] եւ թատերական այլազանութիւն մը, [illegible] յիշատակը միայն այսօր հեգնութիւն եւ ծաղր կը ներշնչէ մեզի։

Պէտք է որ մեր նոր գրողները ի սէր առնեն ասիկա։ Եթէ ծիծաղելի [illegible] գոյութիւն չունի այլ եւս, [illegible] հետեւանք գրականութիւնը իրենց [illegible] կատարել, քանի որ իրենց [illegible] համար ունեցած արհամարհանքով ընդունած կ'ըլլան արդէն դեռ նախապաշարումի մը ենթակայ ըլլալնին։

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ

Մեր համակրելի գրագէտ աշխատակցուհին կարօտի գրչով մը մատնանիշ կ'ընէ շատ կարեւոր ու միանգամայն տխուր երեւոյթ մը, որուն վրայ արդէն անդրադարձած ենք այս սիւնակներուն մէջ։ Ուսումնասիրութեան աշխատութեան պակասը մեր գրողներուն, մանաւանդ նոր գրողներուն քով՝ շատ բացայայտ իրողութիւն մըն է, անոր յառաջ բերելիք վնասները, —նոյն իսկ իրենց անձին և հասարակութեա՛ն, ալ համար — շեշտել օգտակար է միշտ։ Ասիկայ ըսել չէ թէ նորերը պէտք չէ գրեն, այլ թէ պէտք է աշխատին, և աշխատուած և լրջօրէն ուսումնասիրուած գործեր երեւան բերեն։ Ասիկա՛, կը պակսի գրեթէ բոլոր նորերուն, որոնք հիներուն չհաւնելու համար, անոնց եթէ ոչ փորձառութիւնը, գոնէ լուրջ հմտութիւնը ունենալու կամ գոնէ ասոր ձգտելու էին։ Բայց իրողութիւնն այն է որ այս օրուան կարգ մը նորելուկ գրողները, եթէ իրենց ձեռագիրը հրատարակութեան տալէ առաջ անգամ մը քննադատի ոգիով աչքէ անցընէին զայն— ինչպէս պիտի փափաքէր տիկին Եսայեան — ապահովաբար շատ մը նորերու գրութիւններ հրատարակութեան չպիտի տրուէին, իրենք՝ այդ նորերը՝ առաջինները ըլլալով հասկցող նոյն սկսնակի գրուածներու բոլոր խեղճութիւնը։ Սուրհանդակ սկզբամբ հակառակ չէ նորերուն, և ընդհակառակն գիտէ գնահատել իրենցմէ անոնք՝ որոնք իրենց գրելու դիւրութեան եւ տաղանդին կը միացնեն լուրջ ու յարատեւ աշխատողի մը արժանիքը. բայց չի կրնար համակիր գտնուիլ այն կարգի նորերու, որոնց յաւակնոտ գրութիւնները չեն կրնար դիմանալ ո և է լուրջ քննադատութեան առջեւ։

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԽՆԱՅՈՒԱԾ ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

ՄՇԱԿԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ—ԳԱՒԱՌԻԿ ԱՐՀԵՍՏՆԵՐ—ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ — ՀԱՐՍՆԻՔՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋԸ— ՅՈՅՆ ԱՂՋԻԿԸ ԾՆՈՂ Կ'ԸՆԷ— ԿԵԱՆՔԸ ԳԻՒՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ —ՄԵՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

(Տես. երեկի թիւէն եւ վերջ)

Նոյնպէս ամէն տեղւոյ համար դիւրամատչելի է վարդի մշակութիւնը։ Անհարկի կը գտնեմ ցուցնել ասոր օգուտն ալ հաշիւներով։ Օգուտը ինքնին կը ցոլանայ։ Այս երկու արհեստներուն մէջ ալ փոխադրութեան եւ արտածումի խնդիր չկայ։ Խօզակ եւ վարդի իւղութիւն ամէն տեղ դրամ կ'ընեն և որքան ալ շատ ըլլայ փոխադրութեան ծախքերնին, դարձեալ կրնան շահ մը մատակարարել գիւղացիին։ Ինչո՞ւ արդեօք գամուած կը մնան Խարբերդցի շերամաբոյծները Պրուսայի մէջ։ Ինչո՞ւ չեն վերադառնար իրենց երկիրը։

Այն գիւղերն ալ՝ որոնք Պոլսոյ, Սելանիկի, Իզմիրի նման վաճառաշահ քաղաքներու հետ հաղորդակցելու դիւրութիւններ ունին, կրնան հաստատել հանոց մը, իրենց թթաստաններուն քովիկը և մէկ կողմէն ալ արտադրել հաւ ու հաւկիթ։ Այսպէս հաւերը թէ առատ հաւկիթ կուտան և թէ միանգամայն կ'ոչնչացնեն թթենիներուն վնասող չորեակ (չինա պէօճէկի, hanneton) նման վնասակար միջատները։

Այս տեսակ գիւղերը պարտին զբաղիլ նաեւ մեղուաբուծութեամբ։ Պէտք չէ մեղու ներածել Իտալիայէն կամ Ֆրանսայէն։ Մեր մեղուները կարող են հայթայթել մեղր առատ մեղր։ Միայն թէ մենք ալ գործածելու ենք եւրոպական առողջապահիկ փեթակները։ Ասոր համար ալ պէտք չկայ դիմելու Եւրոպա։ Մեր տեղացի տաղձագործները կարող են շինել զանոնք, եթէ նմոյշը տրուի անոնց։ Պէտք է նաեւ որոնել ծառերուն խոռոչները և ամբարել հոն ապաստանած մեղուներն եւ մեղրերը։ Արդարեւ քիչ չեն խորխոմներով ծանրաբեռնուած հինաւուրց կաղնիներ մեր անտառներուն մէջ։

Պէտք է գինիի գործարաններ հաստատել վաճառաշահ քաղաքներու մէջ եւ գինի, շամբանեա, խնձորօղի են. շինել։ Առատութեան տարի մըն էր անցեալ տարին։ Մեր պտուղներուն ամէնքն ալ փտեցան ծառերուն տակը։ Մեծահարուստ Պրուսացի մը ձրիաբար կը բաժնէր իր ընդարձակ պարտէզին պտուղները։ Դեռ աչքիս առջեւ կը պատկերանան Պրուսայի ընդարձակ պտղաստանները, որոնք կրնան ամենքը շահեցնել, եթէ գիտնանք զանոնք շահագործելու միջոցները։ Պիտի գովեմ հոս Պրուսայի մէջ գտնուող ոչ-տեղացի ազգային մը, որ անցեալ տարի Ամերիկեան փոքրիկ գործարան մը բերել [illegible] պատրաստած և բաւական շահած է։ Երանի թէ ունենար հետեւողներ։

Գաւառացի լաճը՝ սկիզբէն ի վեր սիրած է իր հայրենի մաճը։ Մաճին գլխաւոր մասը կը կազմէ երկաթը. Հողը՝ միշտ ապաւէն է երկաթի։ Մէկ խօսքով հողը կ'ուտէ երկաթը։ Հետեւաբար գիւղացի հայերը պարտին երկաթագործ ըլլալ իրենց զաւակներէն մէկն ալ։ Կարնոյ Սանասարեան Վարժարանի Տեսչութիւնն ալ պարտի ուժ տալ արհեստներու ճիւղին և հոն յաճախողներն ալ՝ փոխադարձաբար ընդգրկելու են արհեստները, իրենց ընդունակութեան համեմատ։

Գաւառացի Հայերը պարտին ծաղկեցնել գորգագործութիւնը, գուլպայագործութիւնը, շալագործութիւնը և կտաւագործութիւնը։ Արդէն տեղ տեղ բաւական զարգացած են այս արհեստները։ Մեր գիւղացիները՝ այր ու կին՝ ձմրան գիշերներ փոխանակ ժամավաճառ ըլլալու առասպելներով, պարտին հիւսել գուլպայ, շալ եւ կտաւ։ Այսպէս եթէ հոգացուին իրենց ընտանեկան առօրեկան հանդերձեղէնները, այս ալ մեծ ու նշանակելի խնայողութիւն մըն է։ Բարեկեր մը՝ գիւղացի յոյն աղջկան, որ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ-Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (36

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Դրամի Քօղին Տակ

ՎԷՊ

ՏԵՂԱԿԱՆ—ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Գ.

Սեղանաւորը ընկճուած էր։

Մինչեւ այն ատեն իր գաղտնիքին տէրը կը կարծէր ինքզինքը, ու բնաւ չէր սպասեր այս յայտնութիւններուն։ Կինը ամէն բան գիտնա՞ր... երբեք չէր խօսուած առանց կարելիութեան մը գաղափարէն, երբեք չէր խորհած այդ տեսակ հաւանականութեան մը վրայ։

Եւ այդ պահուն շփոթած մնացած էր, ոչ մէկ նահանջի ճամբայ կը տեսնէր խուսափելու, փախչելու համար։

Կինը շարունակեց.

—Այո՛, լսէ [illegible], բայց մտածէ անգամ մը թէ այդ լռութիւնը որչա՜փ տառապեցուց զիս... զիս լեցո՛ւն, ատելով կը կարծես, անանկ չէ՞... բայց ներսիդիս հատած է... կրնաս ապահով ըլլալ... եւ եթէ երբեք իմ մահուանս կը փափաքիս... մի վախնար. չպիտի ուշանայ... ե՛ս միայն գիտեմ թէ այս խաբուսիկ առողջութիւնը ի՛նչ տեսակ աւերակ մը կը ծածկէ... ձայն չէի հաներ, այո՛... բայց թէ ի՛նչ կը քաշէի՝ տարիկայ մէկ մը Աստուած գիտէ. մէկ մը ես... հասարակ, անպատիւ կնիկ մը իմ տանս կարգն ու սարքն աւրէ, իմ տանս խաղաղութիւնը վրդովէ, ամուսինս մէկ աղատութենէն միւսը քաշէ, եւ անոր հետ ալ պատիւը, դրամը ու համբաւը, եւ ե՞ս... ես ի՞նչ ընեմ... անխօսուկ հանդիսատես մը կ'ըլլայի, չուզելով իմ ձեռքովս այս տան, քու դիրքիդ, իմ հպարտութեանս գերեզմանը բանալ... իմ ամէն մէկ ծիծաղս վէրք մը կը ծածկէր, իմ զուարթութիւնս տառապանքս քօղարկելու միայն կը ծառայէր... ու կրկին բաւական տոկունութիւն ունիմ եղեր այս տարիներ քանդիչ պայմաններու մէջ տոկալու համար։

—Նազէ՛կ, հեծեց Ցակոբիկ աղա, առանց ուրիշ բառ մը արտասանել կարենալու։

Կակուղցած էր. քիչ մըն ալ, եւ կնոջը ծունկը պիտի իյնար, ներողութիւն պիտի հայցէր, գութ պիտի խնդրէր։

—Մինչեւ դո՛ւն, շարունակեց կինը, դուն անդին քէֆ կ'ընէիր, չխնայելով տարիքդ, չխնայելով քու դիրքդ... դուն անդին հաճոյքի մէջ կը լողայիր, առանց մտածելու թէ կին մը ունիս, եւ թէ այդ կինդ ու զաւակդ ալ իրենց իրաւունքներն ունին... չի մտածեցիր տանս վրայ... երիցուքն ալ լքեցիր... կինդ շարչեցիր, որովհետեւ անդին ուրիշ կնիկ մը ունէիր... բայց զաւա՞կդ... անոր յանցա՞նքը ինչ էր... կ'ըսես թէ խելացի չէ, թէ քեզի չէ եղած, թէ գործի չէ գար... աղէ՛կ, բայց ի՛նչ հոգ տարիր իրեն, ի՛նչ հսկողութիւն կատարեցիր իր վրայ... թողուցիր որ իր քէֆին մեծնայ, իր հաճոյքներուն գերի դառնայ... ե՛ս, մայր մը, չէի կրնար զինքը շիտակը հանել... մօր մը գործը չէ ատիկա... եթէ ան խելացի չէ, գործի չի յարմարիր, իրը չէ յանցանքը, այլ քուկդ...

—Նազէ՛կ վերջ մը տուր...

—Ո՛չ, ալ անգամ մը չկըսէի...

—Աստուածդ սիրես վերջ մը տուր...

—Պայմանաւ որ դուն ալ վերջ մը տաս այս տգիտութեան... սա ճերմակ մազերէդ խղճէ գոնէ...

—Նազէ՛կ, մի չարչարեր զիս... արդէն իմ հոգիս պէտք եղածէն աւելի վառած է։

—Բայց քաշուէ՛, ո՞վ քեզ կը ստիպէ... այդպէս տանջուիս... ես տարապահովաբար երիտասարդի պաշտառներ չէ՛ որ քեզ այդ անպարկեշտ տունը կը քաշեն... չօգա՞ր...

—Անկարելի է Նազէ՛կ։

—Անկարելի՛... ինչո՞ւ համար անկարելի պիտի ըլլայ...

—Ինչու՞ն չեմ գիտեր... բայց հասկցի որ կարելի չէ... մի՛ ստիպեր զիս... մի՛ կարծեր որ ես չեմ տառապիր... իմ անձնանքս թերեւս քու կինէդ մեծ է... ձգէ իմ օձիքս... ա՛լ չեմ կրնար ես դառնալ...

—Բայց ինչո՞ւ։

—Որովհետեւ... որովհետեւ...

—Ըսէ՛...

—Ձգէ՛, Նազիկ...

—Ո՛չ, ալ հանգիստ չպիտի թողում... կամ ան է որ ես պիտի քաշուիմ այդ կեանքէն, պիտի լքեմ այդ անպատիւ կինը, եւ կամ պատճառը պիտի յայտնես։

—Մի պնդեր, չեմ կրնար։

Տիկին Նազիկ՝ գաղտնիքի մը հոտը առած էր. կ'ուզէր անպատճառ երեւան հանել զայն։ Կանացի հետաքրքրութիւն մը գրեթէ մոռցուցած էր իր բարկութիւնը։

—Ցակոբի՛կ, ըսաւ գրեթէ անուշ մօտեցող ձայնով մը, ըսէ, ինչո՞ւ չես կրնար։

—Ո՛չ, ո՛չ...

—Խօսք կուտամ որ չպիտի սրտնեղիմ...

—Ձգէ՛ր, մի պնդեր...

—Կը խոստանամ ամէն բան ներել... ամէն բան մոռնալ...

Սեղանաւորը սկսաւ մտածել։

—Այո՛, ամէն բան կը ներեմ... ամէն բան կը մոռնամ... ա՛լ խօսքը անգամ չեմ ըներ...

Երգի մը պէս կուգար ձայնը, կարելի չէր դիմանալ։ Ցակոբիկ աղա տեղի տուաւ այդ քաղցրութեան առջեւ։

—Ա՛լ չեմ կրնար ես քաշուիլ, ըսաւ, որովհետեւ...

—Որովհետե՞ւ...

Սեղանաւորը կրկին կանգ առաւ, բայց այս անգամ վարանքը երկար չտեւեց։

—Չե՛մ կրնար... որովհետեւ... զաւակ մը ունիմ...

—Զաւա՜կ մը...

Հարուածը այն աստիճան անսպասելի, այն աստիճան ծանր էր որ Տիկին Նազիկ չկրցաւ բառ մը արտասանել։

Ցաւագին աղաղակով մը, որուն մէջ թէ՛ յուսահատութիւն եւ թէ՛ բարկութիւն կար, ինկաւ թիկնաթոռին վրայ, տխուր ու շլացուած դէմքով մը, պայքարի ուժը կորսնցուցած, յաղթուած։

Այո՛, զաւակ մը, շարունակեց, Ցակոբիկ աղա... ուրիշ բանի համար չէր երթար այդ տունը... զաւակս էր որ զիս իրեն կը քաշէր, անոր սէրն էր որ զիս այս վիճակին հասցուց... անոր համար անձնեկացայ, և ո՛չ թէ այդ կնոջ համար... կը լսե՞ս, Նազիկ, զաւկիս համար վրայ տուի ամէն բան... ի՛նչ ընեմ... յանցանքը իմս չէր՝ եթէ ճակատագիրն [illegible] զայն, եթէ անոր սէրովը կը մաշէի։

(Շարունակելի)

ամբողջ տարին գուլպայ հիւսելով կը ծախէ զանոնք հինգական ղանեկանի և կը պատրաստէ իր հարսանեկան օժիտը։ Պէտք է որ մեր գեղջկուհին ալ հետեւի յոյն աղջկան ընթացքին։ Ուրեմն ամէն գիւղացի ունենալու է մէկ երկու ոչխար, անոնց բուրդով գուլպայ չինելու համար։

Գաւառացին ի սպառ թօթափելու է հարսնիքներու չափազանց սովորութիւնները։ Չափ ու սահման դնելու է իր ծախքերուն։ Շատ գէշ սովորութիւն մըն է նուիրել զարդասեղներ՝ նշանուած աղջիկներուն։ Կը զարմանամ թէ՝ ինչ օգուտ կրնան ընձեռել այս ոսկիներու շարքը։ Պէտք է փոխանակել այս սովորոյթը՝ 30-40 ղրշ.նոց արծաթէ խաչով մը։

Գիւղացին դրամի պէտք ունեցած ատեն, ուղղակի դիմելու է Երկրագործական Պանքան, իսկ եթէ պանքան մասնաճիւղ չունենայ այդ գիւղին մէջ, այն ատեն ալ դիմելու է վստահելի վաճառականի մը։ Այս փոխանցուած դրամները յատկացուելու չեն հարսնիքի։ Մեր վաճառականներն ալ դադրելու են վաշխառու ըլլալէ...։

Կեանքի ապահովագրութիւնն ալ միջոց մըն է ծաւալելու խնայողութիւնը գաւառներու մէջ։ Այս պարագային ալ հարուստները նախաձեռնարկ հանդիսանալու են։

Ամէն պարագայի մէջ սակայն մեր հարուստները մեծ բաժին ունին ծաւալելու խնայողութիւնը գաւառներու մէջ։ Այո՛, կրնան մեր հարուստները անհատաբար կամ հաւաքաբար գաւառի մը արտադրութեան տեսակին համեմատ գերձանի, մետաքսի մանարաններ, գործասեղաններ, զանազան գործարաններ, ջրաղացքներ հաստատել գաւառի կեդրոններու մէջ եւ այսպէս օգտակար ըլլալ երկրագործ ու աշխատաւոր դասակարգին։ Այո՛, կրնան մեր հարուստները խնայասիրութեան վարժեցնել մեր աշխատաւորները, հաստատելով խնայողական անտուկներ իրենց աշխատանոցին մէջ և վար դնելով ռեէ աշխատաւորին աւուրչէքին մէկ մասը։

Սակայն վստահաբար կ'ըսեմ թէ՝ գաւառներու մէջ խնայասիրութիւնը ծաւալելու էն կարճ ճամբան երկրագործ քահանաներ ունենալն է։ Այս մասին կը յուսամ գրել յառաջիկային։

* * *

Ի վերջոյ պիտի առաջարկէի սորվեցնել կեանքի եւ առողջութեան խնայողութիւնն ալ մեր գիւղացիներուն։ Ալ պէտք է դադրին մեր գիւղացիները, կորեկի, եգիպտացորենի դժուարամարս հացեր ուտելէ։ Պէտք է չրջապատել լիճերու ու ճահիճներու մօտ չինուած գիւղերը, օգալիպթիւսի և ուռիի ծառերով։ Այսպէս կը մաքրուին օդին ապականութիւնները և կ'ազատուի հոն ապրող բնակչութիւնն ալ։ Հետեւաբար պէտքը կը զգացուի բժիշկ քահանաներու ալ։

Ուրախ եմ որ Գերմանիայէ չրջանաւարտ ճարտարապետ կուսակրօն մը եւ նոյնպէս Գերմանիոյ բազմարուեստեան ճեմարանէն և Բարիզի երկրագործական հաստատութենէն վկայեալ քահանայ մը ճանչնալու բաղդն ու պատիւը ունիմ։ Համբոյր իրենց օծեալ աջոյն։

ՍԵՊՈՒՀ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԾՈՎԱԿԱԼ ՄԱՔԱՐՈՖ

Հանգուցեալ ծովակալը, որուն մահուան լուրը հաղորդեցինք երէկ, տիեզերական համբաւ մը կը վայելէր թէ՝ իբրեւ արի նաւազ մը և թէ իբրեւ հնարիչ։ Իր գիւտերէն շատերը ցնցում յառաջ բերին աշխարհի մէջ, և նոյն իսկ օտար նաւատորմիղներու կողմէ ընդունուած են։ Ամէն երկրի մէջ խորունկ հետաքրքրութեամբ և քայլ առ քայլ կը հետեւէին իր գործունէութեան, Իր վայելած անհագին ժողովրդականութեան կատարեալ ապացոյց մը եղաւ սա իրողութիւնը թէ՝ իր Բօրթ Արթիւրի հրամանատարութեան կոչուած միջոցին, ամբողջ եւրոպական եւ ամերիկեան թերթերը, նոյն իսկ անոնք որ ընդհանրապէս չեն համակրիր Ռուսիոյ, բարձրաձայն կը գովէին քաջարի ծովակալը։ Ծովակալ Մաքարոֆի մահը ազգային սուգի առիթ մըն է Ռուսիոյ մէջ, ուր ամէնէն ժողովրդական դէմքերէն մէկն էր ոչ միայն Կայսերական Արքունիքին մէջ, այլ երկրին ամէն կողմը։ Իր մահը միեւնոյն ատեն անդարմանելի կորուստ մըն է ռուսական տորմիղին համար. որովհետեւ իր արժէքը և կարողութիւնները ունեցող մարդիկ հազուագիւտ են,

Յիշենք թէ ծովակալ Մաքարոֆ էր որ առեւտրական նաւերը Թորփիլակէր նաւերու վերածելու գաղափարը յղացաւ։ Ճակատագրային հեգնութիւն մը չէ՞ որ ինք՝ որ եզական ճարտարութիւն մը ունէր Թորփիլներու գործածութեան մէջ, անոնցմէ մէկուն խորտակիչ ազդեցութեան տակ հոգին աւանդեց։ Հանգուցեալ ծովակալը հնարած է նաեւ գործիք մը, որ բոլոր նաւատորմիղներու մէջ կը գործածուի եւ որ «Մաքարոֆի վահանը» կը կոչուի։ Ասիկա առագաստի կտաւ մըն է, որ առեւտրական նաւերու վրայ սահեցուելով կը գործածուի նաւուն կողին վրայ, հոն ուր ջուր մտնելու ծակ մը բացուած է։ Ծովակալ Մաքարոֆ ծովու վրայ ընդհարումներու վտանգը նուազեցնելու համար, առաջարկեց չոգենաւերու առջեւի կողմը երկարել փայտով, որ յաջորդաբար խորտակուելով կրնայ նուազեցնել բախման ուժգնութիւնը։

Ծովակալ Մաքարոֆի այն գիւտը որ ամէնէն մեծ ծառայութիւնը մատուցած է ռուս նաւատորմին, սառնաբեկ չոգենաւն է, որուն շնորհիւ ազատ կը մնայ ձմեռը սառող նաւահանգիստներու ելեւմուտքը։ Այս նաւերը սառոյցին վրայ կ'ելլեն և զայն կը խորտակեն իրենց ծանրութեան տակ։

Դեռ վէճի առարկայ է սա խնդիրը թէ՝ մեծ թէ պզտիկ մարտանաւեր չինելու է։ Ծովակալ Մաքարոֆ Մարտ 3ին այս մասին տեղի ունեցած խորհրդակցութեան մը մէջ, կը յանձնարարէր պզտիկ մարտանաւեր չինել, ոչ զրահապատ, խիստ արընթաց և զօրեղապէս սպառազինուած։ Հանգուցեալը նաեւ գիտուն մաթէմաթիքոսէ մըն էր և իր վեհապետին լիակատար վստահութիւնը գրաւած։ Կարելի է ըսել նաեւ թէ բովանդակ Ռուսիոյ մէջ ամէնուն աչքը իր վրայ դարձած էր։

ՌՈՒՍԵՐՈՒՆ ԿԱՐԾԻՔԸ ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՏՈՐՄԻՂԻՆ ՎՐԱՅ

Ծովակալ Րօճէսվէնսքի, Ռուսիոյ ծովային սպայակոյտին պետը, որուն կարծիքներէն ամփոփում մը ներկայացուցած էինք երէկ, հետեւեալ նոր յայտարարութիւնները ըրեր է ճապոնական տորմիղին նկատմամբ.—

«Տղայական պիտի ըլլար այլ եւս ծածկել թէ՝ ճապոնցիները պատուական դիրքի մը մէջ կը գտնուին նաւատորմի տեսակէտով։ Անոնք առարկու թշնամիներ են որոնց դէմ պէտք է խիստ լրջօրէն մաքառինք, եթէ կ'ուզենք յաղթել անոնց։ Մանաւանդ որ, անոնք չեն վարանիր ահագին գումարներ ծախսելու։ Եթէ այսպէս կ'ընեն, պատճառը այն է որ վստահ են թէ պիտի կրնան նորոգել իրենց ռազմանիւթի մթերքը։»

Ռուս ծովակալը, ինչպէս ամէն ռուսներ որ անհեթեթ լաւատեսութեամբ մը չեն կուրցած, կը կարծէ թէ պատերազմը երկար պիտի տեւէ։ Գալով ծովակալ Թոկոյի հետեւած ռազմագիտութեան, ծովակալ Րօճէսվէնսքի կ'ըսէ թէ ճապոնցի ծովակալը իրաւունք ունի հաւատարիմ մնալու իր ծրագրին, թէեւ բոլոր երեւոյթները իրեն դէմ ըլլան։ «Ծովակալ Թոկօ վստահ է թէ պիտի կրնայ նորոգել ամ իր կրած վնասները երբ որ ուզէ, նոր ռազմանիւթ մթերել, և պէտք եղած ատեն նոյն իսկ խիստ արագութեամբ փոխել իր խոշոր թնդանօթները, եթէ շատ վնասուած ըլլան։ Մենք սակայն վստահելի աղբիւրէ գիտենք։ Մինչ ճապոնցի ծովակալը մեր տորմիղը անշարժութեան կը դատապարտէ Բօրթ Արթիւրի առջեւ, եւ կը հարկադրէ զայն պաշտպանողականի վրայ մնալ, ինք կը մարզէ իր նաւազները, նաւամարտի ճարտարութիւններուն կը վարժեցնէ իր սպաները եւ նաւաստիները, կը պատրաստէ զանոնք, կարծ կռուոյ անոնց. մինչ մերինները, անտեղեակ պատերազմի այս մշտնջենական ռազմագիտութեան, կը չլացուին սպասելով և իրենց վստահութիւնը կը կորսնցնեն։ Ծովակալ Թակօ Բօրթ Արթիւրի բերդերը ռմբակոծելով բարոյական կորով մը կը ներշնչէ իր նաւազներուն, և միւս կողմէ ժամանակ կուտայ փոխադրանաւերուն՝ հասնիլ եւ հետեւակազօրքերուն՝ ամենայն ապահովութեամբ ցամաք ելլել Քորէա, ուր այնչափ բազմաթիւ են ճապոնական զօրքերը»։

Եղած հարցումի մը վրայ, ռուս ծովակալը պատասխաներ է թէ՝ ճապոնական տորմիղը բան մը չէ կորսնցուցած. միայն զրահաւորի մը կամրջակը խորտակուեր է, բայց ասիկա հիմայ շատոնց նորոգուած ըլլալու է։

Ծովակալ Աքրիտլով ալ, որ հանգուցեալ Մաքարոֆի յաջորդելու միակ յարմար մարդն է, քանի մը օր առաջ կ'ըսէր. «Ճապոնցիները աշխարհի առաջին կարգի նաւազներն են։ Բանէ մը չեն վախնար և կրնան հիւրնալի գործեր կատարել։»

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

Պալթիկի տորմիղին չարժման վիճակի մէջ դրուելուն հրամանը պաշտօնապէս հրատարակուեցաւ երկուշաբթի օրը։ Միեւնոյն ժամանակ իմացուեցաւ թէ Միջերկրականի ռուս տորմիղը՝ հրամանատարութեամբ ծովակալ Վիրէնիուսի, որ ժամանակէ մը ի վեր Պիրէոսի եւ Շէրպուրի նաւահանգիստներուն մէջ կը գտնուէր, ճամբայ ելած է դէպի Պալթիկ ծով։ Ապահովաբար այս տորմիղին մարտանաւերն ալ Պալթիկի նաւահանգիստներու զանազան նաւաբանները պիտի մտնեն, հարկ եղած մթերքներով օժտուելու համար, որպէսզի Պալթիկի տորմիղին հետ միասին Ծայր. Արեւելքի ջուրերը երթան։ Ռուսական այս միացեալ տորմիղին մեկնումը տեղի պիտի ունենայ դէպի մայիսի վերջերը կամ յունիսի սկիզբները։ Առանց Սուէզի ջրանցքին ճամբով պիտի ուղեւորին։

** Ռուսական կառավարութիւնը փութով պնդութեամբ կ'աշխատի նաեւ զօրացնելու Ծայր. Արեւելքի իր ցամաքային բանակը։ Բեդերսպուրկէն կը հեռագրուի թէ կատարուած լմնցած է արդէն Մոսքուայի 17րդ զօրաբանակին չարժման վիճակի մէջ դրուելու գործողութիւնը։ Արդէն այս իւրաքանչիւր զօրաբանակներէն մէյմէկ կիսաբաժին պատերազմին դաշտը կը գտնուի, այն է 31րդ զօրաբաժինն Ա. կիսաբաժինը Բօրթ-Արթիւր, և Բ. կիսաբաժինը՝ Վլատիվոսդոք։ Երկու զօրաբանակներու զօրաց թիւը ամբողջացնելու համար դրօշի տակ կանչուեցան պահեստիներու երկու կարգեր։

** Նիւ Չուանկէն կը հեռագրեն երկուշաբթի թուով.— «Ճապոնցիները Քորէայի մէջ անդստ գործունէութիւն մը կը ցուցնեն։ Այս լուրը, ինչպէս նաեւ այն կարծիքը թէ ճապոնական մարտանաւեր հաւանական է որ Եալուի գետաբերանը մտնեն, կրկնապատկած են մեր պահպան զօրքերուն աչալուրջ հսկողութիւնը՝ հաւանական նկատուելով ճապոնական յարձակում մը Նիւչուանկի վրայ։ Այսպէս, երէկ իրիկուն, մինչ մեկնելու վրայ եղող առեւտրական նաւեր նշաններ կ'ընէին ջուրին խորունկութիւնը ցուցնելու համար Լիաօի գետաբերանին մէկ քանի կէտերուն վրայ, մարտկոցներու հրետանիք զինուորները խաբուելով այդ նշաններէն, թնդանօթի հարուածներ պարպեցին մեկնելու վրայ եղող առեւտր. նաւու մը վրայ։ Այս թնդանօթաձգութիւնը մեծ երկիւղ պատճառեց քաղաքին բնակիչներուն, որոնք կարծեցին թէ ճապոնցիներու կողմէ յարձակում կ'ըլլայ։

ՃԱՊՈՆՑԻՆԵՐՈՒ ՑԱՄԱՔԱԳԻԾԸ ՓՈԽՈՒԱԾ

Այն օրէն ի վեր որ ճապոնական առաջին բանակը գրաւեց հիւսիսային Քորէայի գլխաւոր քաղաքները, Սէուլէն և Բեդերսպուրկէն Եւրոպական թերթերու ղրկուած մասնաւոր հեռագրեր կ'ըսեն թէ ճապոնական սպայակոյտը փոխած է իր պատերազմական յառաջագիծը։ Փոփոխուած ծրագրին համաձայն, մինչ ճապոնական մարտանաւերը պիտի չարունակեն յարձակումներ ընել Բօրթ Արթիւրի և Մանչուրիոյ ուրիշ նաւահանգիստներուն վրայ, եւ զօրահանութեան փորձեր պիտի ընեն Մանչուրիական ծովեզերաց վրայ, Քորէական հողին վրայ գտնուող ցամաքային բանակը պաշտպանողականի վրայ պիտի մնայ, սպասելով որ Ռուսները յարձակին իրենց վրայ։ Այս լուրը հրատարակող թերթ մը գիտել կուտայ թէ տարակուսական է որ ճապոնցի ռազմագէտներու գիտումը մեծ կայ ըլլայ իրապէս. որովհետեւ հաւանական է որ ճապոնցիներու ցամաքային բանակին ծրագրի այս փոփոխութիւնը աւելի նպաստաւոր ըլլայ Ռուսներուն քան թէ ճապոնցիներուն, նկատելով որ ժամանակի յապաղում մը միշտ Ռուսներուն օգտակար պիտի ըլլայ։

ԼՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ԾԱԽՔԸ

Լրագիրները ահագին ծախքեր կ'ընեն, պատերազմին լուրերը օրը օրին եւ մանրամասնաբար հասցնելու համար։ Լոնտոնի խոշոր թերթերէն «Տէյլի Թէլէկրաֆ» հինգ թղթակից ունի, որոնց համար շաբաթը 37,500 ֆրանք (1500 անգլ. ոսկի) ծախք կ'ընէ, մէջն ըլլալով հեռագիրները։ «Տէյլի Մէյլ» տասնէ աւելի թղթակիցներ ղրկած է Քորէայի, Չինաստանի և Ճապոնի մէջ, և շաբաթը 1000 ոսկի կը ծախսէ։ «Տէյլի Էքսբրէս» ալ նոյնչափ թղթակից ունի և նոյնչափ ծախք կ'ընէ։ Այս հաշուով, Լոնտոնի առաջին թերթերէն միայն երեքը շաբաթական 3500 անգլ. ոսկի կը ծախսեն, այսինքն ամիսը 14,000 և տարին 182,000 ոսկի։

Ասոնցմէ զատ պէտք է յիշել թէ՝ «Սթանտարտ», «Տէյլի Քրօնիքլ». «Տէյլի Նիւզ», «Մորնինկ Բոսթ» եւն. ալ թղթակիցներ ունին որոնք շատ սուղի կը նստին և որոնք երկար հեռագիրներ կը ղրկեն, բառը 10 ֆրանքի։ Իսկ «Թայմզ» ոչ միայն բազմաթիւ պատերազմական թղթակիցներ ունի, այլ և, ինչպէս «Տէյլի Մէյլ» և «Տէյլի Թէլէկրաֆ», մասնաւոր չոգենաւ մը վարձած է, որուն շնորհիւ հեռագիրներ կը ստանայ անթել հեռագրով, առանց զինուորական իշխանութեանց քննութենէն անցնելու։ Կը հաշուեն թէ, կարեւորները յիշելով, Լոնտոնի թերթերը տարին առ նուազն հինգ վեց միլիոն ֆրանք ծախք պիտի ընեն պատերազմին համար։

Ռուսական, ֆրանսական և գերմանական թերթերն ալ պատերազմական թղթակիցներ ունին, բայց անոնց ծախքերը կարելի չէ բաղդատութեան դնել անգլիականներուն հետ։

ԱՆԳԼԻՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.— Բարիզի ռուսական դեսպան Պ. Նէլլտոֆ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ կնքուած նոր համաձայնութեան մասին. Իր խօսքերը շատ լաւ կը բացատրեն Ռուսիոյ տեսակէտը.— «Պ. Տէլքասէ կատարեալ բարեխօսութեամբ մը, շաբաթներէ ի վեր տեղեկութիւններ կուտար ինծի թէ՝ ինչ ձգտում ունէին Անգլիոյ հետ սկսուած բանակցութիւնները և թէ ի՛նչ արդիւնքի կը յուսար որ յանգէին։ Ես ալ անոնք իմացուցի իմ կառավարութեանս, այնպէս որ բանակցութեանց բարեյաջող ելքը անակնկալ մը չպիտի ըլլայ Բեդերսպուրկի մէջ, այլ բաւական գոհունակութիւն պիտի պատճառէ հոն։ Անգլեւֆրանսական համաձայնութիւնը երկու մասէ կը բաղկանայ։ Նիւֆաունտլէնտի, Արեւմտեան Ափրիկէի, Սիամի, Մատակասքարի և Նոր Հեպրիտեաններու վերաբերեալ մասը զուտ անգլեւֆրանսական հանգամանք մը ունի, հետեւաբար երկրորդական չահեկանութիւն մը կը ներկայացնէ միջազգային տեսակէտով։ Իսկ միւս խնդիրներուն գալով, կարելի չէր աւելի հաշտարար կարգադրութիւն մը ընել։— Ռուսիոյ մէջ շատ գոհ են այս համաձայնութենէն, եւ ասիկա՝ երկու պատճառով։ Մենք Ֆրանսայի բարեկամները եւ զինակիցներն ենք։ Իբրեւ բարեկամ՝ կ'ուրախանանք ինչ յաջողութիւն որ ունենայ, [illegible] դրութիւնը բարեյաջող դէպք մըն է արդէն։ Իբրեւ զինակից, նուազ հաճոյք չենք զգար տեսնելով այդ համաձայնութեան՝ Ֆրանսայի տուած ուժին եւ ապահովութեան նոր երաշխաւորութիւնը։ Այս համաձայնութիւնը Ֆրանսան կ'ազատէ շատ մը հոգերէ, հետեւաբար թանկագին է մեզի համար։ Եւ յետոյ, առածը կ'ըսէ. «Մեր բարեկամներուն բարեկամները մեր ալ բարեկամներն են։» Ո՞վ գիտէ թէ անգամ մըն ալ չպիտի հաստատուի ասիկա, Այս է Բեդերսպուրկի մէջ զգացուած տպաւորութիւնը։ Կոմս Լամզտորֆ ինծի պաշտօն տուած էր զայն հաղորդել Պ. Տէլքասէի։ Հաճոյքով կատարեցի այդ պաշտօնը։»

ՆՈՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ։— Հաւատարի աղբիւրէ լուր կուտան թէ քաղաքական կարեւոր բանակցութիւններ կատարուած են Անգլիոյ թագաւորին Տանըմարքա այցելութեան միջոցին։ Արդիւնքը այն եղած է որ Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ պատերազմ մը ծագած ատեն Տանըմարքայի չէզոքութիւնը ապահովուած է։ Ասկէ առաջ այս մասին Տանըմարքայի և Ռուսիոյ միջեւ կնքուած պայմանագրութիւնները, որոնք խիստ նպաստաւոր են Ռուսիոյ եւ որոնք հանգուցեալ Զարին կողմէ ստորագրուած են, պիտի ջնջուին և նոր դաշնագիր մը պիտի կնքուի, զոր պիտի ստորագրեն Անգլիա, Տանըմարքա և Ռուսիա։ Գնդ. Պէրնըրբոթըն, Զըբիւաէլի անգլիական զինուորական կցորդը, մասնաւորապէս Քօբէնհակ կանչուած է, որովհետեւ մօտէն տեղեակ է չէզոքութեան խնդրին։

ՊԱՇՏՕՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ,— Տփղիսէն կը հեռագրեն.— Պարսկաստանէն հասած լուրեր կ'ըսեն թէ Ալա Իւտ Տէօվլէ, Ֆարս նահանգին կուսակալը, պաշտօնանկ եղեր է. որովհետեւ լորտ Քըրզընի վերջին ծովային պտոյտին միջոցին Հնդկաստանի փոխարքային չոգնաւը չէր գացած։ Պարսիկ կառավարութիւնը անգլիական կառավարութեան զեկուցեր է այս պաշտօնանկութիւնը։ Նոյն կուսակալին այս ընթացքին պատճառաւ էր որ լորտ Քըրզըն ետ դարձաւ, առանց Պարսկաստան ցամաք ելլելու։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՊԷՇ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ . — ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 24 Մարտ 1904

Ամսոյս 16ին երեքշաբթի օրը Երուսաղէմ մտաւ՝ քաղաքիս Հապէշ միաբանութեան տեսուչ Գեր. Մամբրէ Ռքաթա վարդապետին ընկերակցութեամբ՝ Մենելիք թագաւորին մօտիկ ազգականներէն Հապէշ իշխան Տէճազմաճ Մաշաշա, որ քանի մը պատերազմներու մէջ մտած եւ համբաւ չահած՝ հապէշական բանակի անուանի զօրավարներէն է, և միեւնոյն ժամանակ կարող դիւանագէտ մը ըլլալուն, իր կառավարութեան կողմէ իբրեւ պատուիրակ Իտալական Էրիդրիա նահանգին մէջ երկու տարիէ չափ մնացած է։

Իշխանը յաջորդ օրը պաշտօնական համազգեստով քաղաքիս Վալի. կառավարիչ պէյին այցելութիւն տուաւ կառավարական պալատին մէջ։ Ամսոյս 19ին ուրբաթ օրն ալ Հապէշ Միաբանութեան տեսչին ու թարգմանին ընկերակցութեամբ յատկապէս այցելեց մեր Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, և կէս ժամու չափ մնալով Պատրիարքարան, սիրալիր ընդունելութեամբ պատուասիրուեցաւ Ն. Ամենապատուութեան կողմէ։ Տեսակցութեան միջոցին յայտնեց թէ յաջորդ օրը կրկին պիտի գայ յանձնելու համար իր Թագաւորէն նուիրուած պատուանշանները և Հապէշիստանի Հայ գաղութէն առ Ս. Պատրիարք Հայրն ուղղեալ յանձնարարագիր ուղերձ մը։ Ցետոյ զինքը դիմաւորող երեք վարդապետներու առաջնորդութեամբ իջաւ Ս. Ցակոբայ տաճարը եւ ջերմեռանդութեամբ իր աղօթքն ու ուխտը կատարեց Ս. Գլխադրի մատուռին մէջ։

Հետեւեալ օրը՝ շաբաթ՝ առաւօտ ժամուն վերստին եկաւ և յանձնեց Ս. Պատրիարք Հօր Մենելիք Թագաւորին կողմէ շնորհուած «Եթովպական Կայսրութեան» պատուանշանի կարմիր ժապաւէնը՝ երկու տուփերու մէջ դրուած՝ հանդերձ իր հրովարտակով, որ գրուած էր նուրբ մագաղաթի վրայ, չրջանակեալ ծաղկենկար և ոսկեզօծ զարդերով եւ ճակատը կը կրէր Թագաւորական մեծ կնիքը։

Խնդրանօք Ս. Պատրիարք Հօր, Հապէշաց Գեր. տեսուչը յոտնկայս եւ պատուանօք կարդաց հրովարտակը, զոր Պատրիարքարանի Թուրքերէնի դիւանապետ Սաղամոն էֆ. Գրիգորեան բառ առ բառ կը թարգմանէր։

ՊԱՏՃԷՆ ՄԵՆԵԼԻՔ ԿԱՅՍԵՐ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿԻՆ

«Ես Մենելիք Երկրորդ, կայսր կայսերաց Եթովպիոյ և թագապսակեալ յԱստուծոյ, ի ցեղէ Ցուդայի Առեւծին Որդւոց, կը յայտնեմ թէ՝ հրովարտակս կրող Հայոց Բարձրաշնորհ Հոգեւոր Հայր Տ. Յարութիւն Պատրիարքի առ իս ցուցած սէրը եւ բարեկամութիւնը, եւ յԵրուսաղէմ իմ համազգի ժողովուրդիս ցոյց տուած խնամքը, արժանի ըրած են զինքը իմ կայսերական բարձրագոյն շնորհացս։ Ուստի պատիւ կը համարեմ ինձ շնորհել նմա «Եթովպական Կայսրութեան Աստղ» կոչուած պատուանշանի կարմիր ժապաւէնը, որուն արժանի է ըստ ամենայնի եւ զոր կ'արտօնեմ կրել զիս յիշելու համար։

«Տուեալ ի մայրաքաղաքս Ատիս-Ապապա ի 5ն (*) հապէշական Թէր ամսոյ 1896 ամի։»

Ս. Պատրիարք Հայրը Թագաւորական գիրը եւ պատուանշանները ընդունելով, խորին շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած այս մասնաւոր պատուոյն համար և Մենելիք Թագաւորին արեւշատութիւն մաղթելով, օրհնեց Ն. Վեհափառութիւնը իր գերդաստանով, ինչպէս նաեւ հապէշական ազգն ու ժողովուրդը, և յանձնարարեց իշխանին իր երախտագիտութիւնը, բարեմաղթանքները եւ օրհնութիւնը մատուցանել Հապէշ Վեհապետին, եւ խնդրել իր կողմէ չզլանալ իր արքայական բարձր հովանաւորութիւնն ու պաշտպանութիւնը ի Հապէշիստան բնակեալ Հայ գաղութին վրայէն։ Իշխանը յայտնեց թէ արդէն Թագաւորը ջերմեռանդ եւ հոգածութիւն ունի Հայերուն վրայ, զորոնք շատ կը սիրէ իրենց առեւտր. ձեռներէցութեան եւ ճարպիկութեան համար, որուն ապացոյց՝ հրամայած է որ անոնք աղօթեն իր Թագաւորական եկեղեցւոյն մէջ և հոն կատարուին անոնց հոգեւոր պէտքերը, եւ յարեց թէ նոյն իսկ ինքն անձամբ կը սիրէ Հայերը, որոնցմէ մէկ քանի երեւելի անձնաւորութեանց նորածին զաւակաց կնքահայրներ կարգած է իր կողմէ։

Չմոռնանք յիշել որ իշխանը միեւնոյն պահուն Թարգման Տ. Սարգիս Վ. Աճէմեանին յանձնեց նոյն պատուանշանի չորրորդ կարգը, զոր Թագաւորը շնորհած էր Ն. Արժանապատուութեան, երեք տարիէ ի վեր տեղւոյս Հապէշ Միաբանութեան հետ մշակած բարեկամ յարաբերութեան համար։

Գրիգորեան Սաղամոն էֆ.ն բարեձայն կարդաց նաեւ Հապէշաստանի մայրաքաղաքը [Ատիս-Ապապա] բնակող Հայ գաղութի կողմէ երեսուն ստորագրութիւն կրող գեղեցիկ ուղերձը, որուն մէջ խորին երախտագիտութիւն յայտնելով Հապէշ Թագաւորէն և կառավարութենէն իրենց վայելած հոգածութեան եւ հովանաւորութեան համար, կը յաւելուին թէ որքան որ հեռու եւ օտար երկրի մը մէջ կը գտնուին, այսու ամենայնիւ իրենց մայրենի Ս. Եկեղեցւոյն ջերմագին սիրով վառ սիրտ մը կրած են եւ կը կրեն միշտ, և Ս. Պատրիարք Հօր օրհնութիւնը կը հայցեն։

Իշխանը այս անգամ ալ Ամեն. Ս. Պատրիարքէն գտած համակրական եւ սիրալիր ընդունելութենէն գոհ՝ մեկնած միջոցին յարգանօք խոնարհեցաւ Ն. Սրբազնութեան առջեւ, որ «Պահպանիչ»ով օրհնեց զինքը եւ իր հետեւորդները։

Պատրիարք Ս. Հայրը ծերութեան պատճառաւ չկրնալով անձամբ երթալ իր կողմէ փոխադարձ այցելութեան ղրկեց Տ. Մաղաքիա եպս. Տէրունեանը քանի մը վարդապետներով, որոնց կ'ընկերանար Սաղամոն էֆ. Գրիգորեանը իբրեւ Թարգման։ Տէճազմաճ Մաշաշա իշխանը քաջասիրտ եւ դիւրահաղորդ բնաւորութեան տէր, բարձրահասակ, խիստ համակրելի թուխ դէմքով, լայնիկ գանգուր մազերով, ծեր, բայց առոյգ եւ պատկառելի անձնաւորութիւն մըն է, եւ, կ'ըսուի թէ երկու ամսոյ չափ Երուսաղէմ պիտի մնայ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Տ. ԽՕԱՔԻՄ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ցունաց Տ. Խօաքիմ Ս. Պատրիարք Օրմանեան Ս. Պատրիարքին Զատկական այցելութիւնը փոխանակեց երէկ ըստ սովորութեան։ Պատրիարքարանի շուրջը եւ եկեղեցին հաւաքուած էին բազմաթիւ Ցոյներ եւ Հայեր, դիտելու համար Տ. Խօաքիմ Պատրիարքին գալը։ Ժամը ութն էր, երբ Մայր Եկեղեցւոյ զանգակները ծանուցին Պատրիարքական թափօրին հասնիլը։ Ա. կառքին մէջ բազմած էր Տ. Խօաքիմ Պատրիարք, Բ. կառքին մէջ նստած էին Տիմէթօգայի Մետրապոլիտ Տ. Ֆիլարէթօս եւ Խառն ժողովի անդամներէն Անկէլօս Եւանիտիս էֆ. եւ Գ. կառքին մէջ նստած էին Գոզանի Մետրապոլիտ Տ. Գօսթանթինօս եւ Պատրիարքարանի Բ. գործակատար Սերափոքի էֆ.։ Տ. Խօաքիմ Պատրիարք կառքէն իջնելով դիմաւորուեցաւ Տ. Ներսէս եպսկ. Ասլանեանէ եւ Տ. Տիրայր, Սահակ եւ Եզրաս Վ.ներէ եւ քահանաներէ եւ Ֆէնճեան Արիս, Հաբենց Մագաւա էֆ.ներէ եւ առաջնորդուեցաւ Պատրիարքարանի ընդունելութեան դահլիճը, որու դուռնէն դիմաւորեց Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարքը։ Երկու հոգեւոր պետերը եւ իրենց հետեւորդները դահլիճ մտան եւ հոն նախ Տ. Խօաքիմ Ս. Պատրիարք փոխադարձաբար շնորհաւորեց Զատկական տօնը եւ մաղթանքներ ըրաւ երկու եկեղեցեաց սիրալիր յարաբերութեանց պահպանմանը համար։ Երկու Պատրիարքները Թուրքերէն լեզուով կը խօսակցէին այլ եւ այլ եկեղեցական հարցերու մասին։ Նոյն պահուն պատուասիրութիւններ եղան եւ մեր վարդապետները Տ. Խօաքիմ Ս. Պատրիարքին ու մետրապոլիտներուն եւ աշխարհականներու Ցոյն հիւրերուն կը հրամցնէին անուշն ու սուրճը։ Այսպէս կէս ժամու չափ սիրալիր տեսակցութիւններ ունենալէ ետքը, Տ. Խօաքիմ Ս. Պատրիարք հրաժեշտ առնելով Օրմանեան Սրբազանէն, միեւնոյն թափօրով եւ հանդիսաւորութեամբ մտաւ եկեղեցի։ Եկեղեցւոյ խորանն ու ջահերը ամբողջ վառուած էին և Մայր Եկեղեցւոյ դպիրները իրենց ծանրագին շապիկները հագած «Այս խորհուրդ լցաւ» տաղով եւ չորս տաղաւարտակիրներու ընկերակցութեամբ Տ. Խօաքիմ Ս. Պատրիարքն ու հետեւորդները սեղան առաջնորդեցին։ Ցունաց Ս. Պատրիարքը և եկեղեցականները բեմը ելլելով համբուրեցին Ս. Սեղանը։ Բեմին ձախ կողմը դրուած էր աթոռ մը՝ որուն քով կեցաւ Տ. Խօաքիմ Ս. Պատրիարք, եւ ժողովրդեան դառնալով բանախօսութիւն մը արտասանեց Ցու-

(*) Սոյն թուականը կը համապատասխանէ 1904 յունվար 5ին։

նորէն լեզուով եւ տեսա «Որդեակք սիրեցեալք Հայ. Ս. Եկեղեցւոյ» խօսքով եւ Քրիստոսի հրաշափառ Յարութեան տօնը շնորհաւորելով՝ բացատրեց այս տօնին Քրիստոնէից համար ունեցած մեծ կարեւորութիւնը, եւ խօսեցաւ Ս. Յարութեան շնորհիւ յառաջ եկած սիրոյ, բարութեան եւ առաքինութեան վրայ: Ըսաւ թէ Օսմ. Կայսրութեան մէջ Հայ ժողովուրդը, ինչպէս միւս ժողովուրդները Օսմ. կառավարութեան հովանիին տակ կը զարգանան, ասոր պարտքերնիս է ամէն ժամ աղօթել մեր սիրեցեալ Կայսեր՝ Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Խանի կենաց արեւշատութեան համար, եւ Անոր հպատակները եւ իմաստուն խորհուրդներուն գործադրութեան յաջողութիւն մաղթել: Շնորհաւորեց Հայ ժողովուրդը որ իր գլուխը ունի արթուն, աշխոյժ հովուապետ մը յանձին Տ. Մաղաքիա Օրմանեան Ս. Պատրիարքի, որու հոգածութեան առարկայ է միշտ իր ժողովուրդին բարօրութիւնը, եւ օրհնեց ժողովուրդը եւ մաղթեց որ այսպէս միշտ առաքինութեան ճամբուն մէջ ընթանայ, եւ վերջացուց իր խօսքը մաղթանքներ ընելով Վեհ. Սուլթանին համար: Տ. Եռաքիմ Պատրիարք դպրոց «Քրիստոս Յարեաւ» շարականին երգեցողութեամբը առաջնորդուեցաւ մինչեւ դուռը, ուր շնորհակալութիւն յայտնելով իրեն եղած պատուասիրութեանց համար, մեկնեցաւ: Այս բանախօսութիւնը Հայերէնի թարգմանելու ժամանակ չըլլալով, Տ. Եռաքիմ Ս. Պատրիարք խոստացաւ անոր ճիշդ մէկ օրինակը ղրկել Պատրիարքարան:

ՀԱԼԷՊԻ կուսակալը տեղւոյն Ազգ. առաջնորդարանը այցելեր է Զատկի շաբթուն եւ մեծ պատուով ընդունուեր է:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Պիւնեանը Համիտ գաւառակի Սարմուսագլը գիւղի Հայոց դպրոցին շինութեան կայս. Ֆերմանը շնորհուած ըլլալով, Պատրիարքարանը ղրկած էր իր տեղը: Սոյն Ֆերմանը Վեհ. կուսակալին ներկայացուելով փութացուցուեր է ի Սարմուսագլը եւ տեղւոյն քահանային ու Թաղ. Խորհուրդին հարկ եղած հրահանգները տրուեր են շուտով սկսելու համար շինութեան գործը:

ԲԱՂԷՇԻ Նորընտիր կուսակալ Պէրիտ փաշա Բաղէշ հասնելէ առաջ Սղերդ այցելած ըլլալով, Առաջնորդ Տ. Փառէն Վ. շատ մը եկեղեցական և աշխարհական անձերու և երգեցիկ դպիրներու ընկերակցութեամբ դիմաւորեր է Ն. Վսեմութիւնը եւ բարի ճանապարհ մաղթեր և պաշտօնական ուղերձով մը շնորհաւորեր է անոր պաշտօնը: Պէրիտ փաշա յաջորդ օրը մեկներ է Բաղէշ և հոն հասնելուն՝ Առաջնորդը հեռագրաւ նորէն շնորհաւորեր է Ն. Վսեմութիւնը՝ որ այս հեռագրական շնորհաւորութեանց և ուղերձի պարունակութեանը մասին իր գոհունակութիւնը յայտներ է:

ՊՈԼՍՈՅ Թաղային վարժարանաց անցեալ տարուան վիճակացոյցը, որ ջանադիր աշխատութեամբ մը պատուաբեր է Ուսումնական Խորհրդոյ և մասնաւորապէս քարտուղար Հայկեան Գառնիկ էֆ.ի, ստացանք երէկ ուրկէ կը տեղեկանանք թէ Պոլսոյ եւ թուարձանաց 40 Թաղային նախակրթարաններու մէջ կան 3119 մանչ եւ 2461 աղջիկ աշակերտ: Յատուկ ծրնակ մը յատկացուած է ձրիավարժներու որոնց թիւն է 1972: Ձրիավարժները աշակերտ չե՞ն, ինչ պէտք կայ անոնց թիւը զատել միւսներէն, քանի որ պատրաստուածը պիւտճէ չէ այլ վիճակացոյց մը: Այսքան վարժարաններու մէջ կան 183 ուսուցիչ և 121 ուսուցչուհի: Կը ծախսուի 51294 ղշ. եկեղեցւոյ Սնտուկէն, 30611 ղշ. աշակերտաց թոշակներէ, 4543 ղշ. նուէրներէ եւ զանազանակներէ, ընդհանուր գումար 86447 ղշ.: Ղալաթիոյ Կեդր. վարժարանը կը յաճախեն 101 ուսանողներ, հինգ դասարաններու բաժնուած եւ կը պաշտօնավարեն 20 ուսուցիչներ ամսական ծախքն է 8076 ղշ.:

Այս վիճակացոյցէն դուրս կը մնան պետական եւ զանազան Հայ եւ օտար վարժարաններ յաճախող 1722 ուսանողներ, հետեւեալ բաժանումով: Պետական վարժարաններ յաճախող 190 մանչ, մասնաւոր հայ վարժարաններ յաճախող՝ 450 մանչ, 170 աղջիկ, Հայ-հռոմէական եւ Հայ-բողոքական վարժարաններ յաճախող՝ 270 մանչ, 205 աղջիկ: Օտար վարժարաններ յաճախող՝ 172 մանչ, 275 աղջիկ: Պատրիարքարանի Սնտուկը էթ Մէյտանի դպրոցին համար կուտայ ամսական 100 ղշ.: Անհատէկ Պատրիարքարանի պիւտճէին մէջ եղած կրթական վարկին ամբողջութիւնը: Բաղդատական վիճակացոյցէն կը հասկցուի թէ վերջին 8 տարիներու միջոցին, միայն 1901 տարւոյն մէջ ուսանողներու թիւը փոքր առաւելութիւն մը կայ, իսկ ծախսուած գումարը աւելի է բոլոր նախընթացներէն, ուրկէ թերեւս հետեւցուի որ ուսուցիչները քիչ մը աւելի լաւ կը վարձատրուին: Վերջին 4-5 տարիներու մէջ ուսուցիչներու թիւը հաւասար է գրեթէ, փոքր տարբերութեամբ:

ԳԱՏԸՔԻՕՅԷՆ Թաղեցի մըն ալ գանգատ կ'ընէ իւղագին չվճարողներու անուններ ի տես դրուելու համար եղած կարգադրութեան դէմ: Կրկնութիւն չհամարուելու համար չենք հրատարակեր իր նամակը ամբողջապէս, այլ կը բաւականանանք հրատարակելով հետեւեալ տողերը.

«Ես որ ըստ սովորականին իւղագինի նուէրը այս տարի ալ անձամբ յանձնեցի, ինչ պատճառաւ պատուարժան մարմինը մոռցած է անունս չտուողներու ցանկէն վերցնել. եկեղեցիին ուրիշ մէկ օգտակար ձեռնարկին յարմար գտած է նուէրս արդեօք:

«Ուրիշ մըն ալ. Աւագ Հինգշաբթի առաւօտ պատարագի միջոցին գործաւոր մը կը ներկայանայ Թաղական էֆ.ներուն և մէկ ոսկի կուտայ, խնդրելով որ անոր 60 ղշ.ը Հիւանդանոցին, 20ը Խասգիւղի Որբանոցին եւ Միացածն ալ գիւղին եկեղեցիին տրուի, մինչդեռ կը անօրինաւր 60 ղշ.ը եկեղեցիին վար դնել եւ 20ը Հիւանդանոցին տալ: Եկեղեցիին օգտին համար կը խնդրենք այդ բարի անձնաւորութիւններէն որ քիչ մըն ալ իրենց խղճին խորհուրդ հարցնեն և յետոյ գործեն»:

ԱԶԴ.— Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրը վաղը, Նոր Կիրակիին, ըստ սովորութեան պաշտօն և Պատարագ պիտի մատուցանէ Թաղիս Ս. Յարութիւն Եկեղեցւոյն մէջ, ի հանգիստ հոգւոյ երջանկայիշատակ Պէզճեան Յարութիւն ամիրայի եւ ի մխիթարութիւն Թաղիս բարեպաշտ հաւատացելոց:

Ի Դիմաց
Թաղ. Խորհրդոյ Գումգաբուի դրսի
Ատենադպիր Ատենապետ
Պ.Ս. Թագւորեան Յ.Մ. Աղճաւորեան

ԳԱՍԸՄ ՓԱՇԱ.— Տ. Տիրայր Վ. Մարգարեան յառաջիկայ կիւրակէ ատրիլ և Թաղիս Ս. Եկեղեցւոյն մէջ Ս. Պատարագ մատուցանելով, Բանին կենաց Տեառն քարոզութեամբ պիտի մխիթարէ Թաղիս ժողովուրդը եւ բարեպաշտ ուխտաւորները:

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Ս. Կիւլերեան Մ. Մանուկեան

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՊԷՇԻՔԹԱՇԷ կը գրեն մեզ.— Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ Թաղիս Երամիշտ-ուսուցիչ Արամ էֆ. Բժշկեանի հեղինակած «Գործնական Դպրոցականներու» տպագրութեան համար Թաղիս ընտանիքներէն բարեսէր Թադէոս էֆ. Հանէսեան բարեհաճած է 10 Օսմ. ոսկի նուիրել անոր տպագրութեան համար:

Գրքին տպագրութիւնը բաւական ծախքի կը կարօտի. ասոր համար ուրիշ բարեսէրներու ալ դիմում եղած է, և կը յուսանք թէ անոնք ալ Հանէսեան էֆ.ի օրինակին պիտի հետեւին»:

(Խ. ԽՄԲ.— Մեր նախընթաց օրաւոր թիւին մէջ Պատրիարքարանի մէջ տեղի ունեցած Ուսանողաց ընդունելութեան առթիւ դիտած էինք երգելու կարողութեան զգալի պակասը: Բժշկեան էֆ.ի այս գործը տարիքամ մը պիտի դարմանէ այդ պակասը. հետեւաբար փափաքելի է որ ուրիշ կրթասէր անձեր ալ գտնուին որ օժանդակեն և օր առաջ հրապարակ ելլէ եւ վարժարաններու մէջ ընդհանրանայ այս գործը:)

ՖՈՒՄԳԱԲՈՒԷՆ կը գրեն մեզ.— Տիկին Մաքրուհի Իբրանոսեան, որ վերջին օրերս մանաւանդ բաւական ճիգով մը սկսած է փարել ամէն բարենպատակ ձեռնարկութիւններու, աւելի օր ալ, Հինգշաբթի, Մայր-Եկեղեցւոյ մէջ կատարուած յատուկ Պատարագէն վերջը իր տունը հրաւիրելով Գալֆաեան Որբանոցի Սանուհիները՝ Առաջնորդութեամբ Քրիստինէ մայրապետին, ճոխ սեղան մը տուաւ անոնց: Տիկինը իրեն օժանդակ ունենալով Բէչճեան և Տէօվլէթեան օրիորդները, որոնք նոյն Տիկնոջ յանձնարարութեամբ իրենց ձեռօքն իսկ կարած էին վերջերս Ազգ. Հիւանդանոցի որբերուն յատուկ ճերմակեղէնները, կը սպասաւորէին նոյն սեղանին, հաճելի եւ անկեղծ սպասաւորութեան մը ենթարկելով ընտանեկան օրիորդները: Տիկին Իբրանոսեան ճաշկերոյթէն ետքը դրամական նուէրներ տուաւ իւրաքանչիւր սանուհիի և իրենց մայրապետին, ինչպէս նաեւ նոյն օրը որբանոց մնացած որբուհիներուն:

ԽԱՍԳԻՒՂԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ

Աղքատաց Խնամակալութիւնս քաղցր պարտականութիւն կը համարի հրապարակաւ յայտնել իւր ջերմ շնորհակալիքը հետեւեալ նուիրատուներուն.—

ՑՈՒՑԱԿ Ա.

Մսի վաճառական Անտօնաքի Նէթի էֆ. 40 քիլօ միս նուիրեց: Թէրզիանէէ Թուղլաքնոր եղբարք 400 զոյգ պէլիկի հաց: Թաղ. Խորհրդոյ Ատենադպիր Գառնիկ էֆ. Հայկեան 15 օխա միս:

Խնամակալութիւնս իր անուշին վերոյիշեալ աւետարի նպաստից վրայ 1300 հակիթ բարդելով, խմման երկու 330 աղքատներու բաշխեց կանոնաւորապէս:

Ի Դիմաց Աղք. Խնամակալութեան
Գանձապահ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՍԻՒՆԿԻՒՐՃԵԱՆ

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ
16 Ապրիլ 1904

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	97.80
Րէժի	(Tab. Turcs)	375.
Գոնսոլիտ	(R. Nouv. Unif.)	84.10
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	123.
Պանք ՕԹՄ	(Banque Ott.)	582.
Թրանսվալ	(Transwal)	115.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը կատարուեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ: Վեհ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ նստած նոյն մզկիթը գնաց, ուր Ուրբաթի աղօթքը կատարելէ վերջը կայս. Պալատ վերադարձաւ: Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին սերպիական դեսպանը եւ Ա. Թարգմանը, անգլ. դեսպանատան զինուորական կցորդը, Գուլկար գործակատարը, հրամանատար Պերժէ եւ իր թարգմանը եւ վաթսունի չափ օտարազգի հիւրեր, որոնցմէ ոմանք արարողապետ Իպրահիմ պէյի եւ օտնեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ կայս. մեծարանաց արժանացան:

=(o)(o)=

ՌՈՒՄԱՆ կառավարութիւնը ծանուցած է օտար տէրութեանց թէ մտադրութիւն ունի դադարեցնել հոչակելու առեւտրական պայմանագրութիւնները:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը, ինչպէս բոլոր տէրութեանց, նմանապէս Թուրքիոյ ծանուցած է որ իրենց յատուկ դրօշը կրող եւ եղած որոշումներու համաձայն չորժին ա'յն մարտանաւերն ու առեւտրական նաւերը, որոնք Խաղաղական Ովկէանոսի եւ կամ զինուորական գործողութիւններու վայր եղող ուրիշ ծովերու մէջ կը համբորդեն:

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ փոխանորդը երէկ առտու ռուսական դեսպանատունը երթալով, Տ. Եռաքիմ Պատրիարքին ցաւակցութիւնը յայտնեց դեսպան Պ. Զինովիէվին, ծովակալ Մաքարոֆի մահուան առթիւ:

ՍԱՖԻԱՅԻ մէջ երեք շաբաթ սուգ պիտի պահուի Սպանիոյ Իզապէլլա Թագուհիին մահուան առթիւ:

ՌՈՒՍԵՒՃԱՊՈՆԱԿԱՆ պատերազմէն «Վարիակ» յածանաւուն աղէ Միացեալ սպաներէն եւ նաւաստիներէն մաս մըն ալ այս առտու հոս կը ժամանէ «Քարիմ» շոգենաւով: Ռուս. դեսպանատան նաւային կցորդ հարիւրապետ Շվանք նոյն շոգենաւը երթալով, Նաւապետ Ռուտնէֆֆ պիտի յանձնէ Զարին կողմէ նուիրուած Ս. Ժօռժ պատուանշանին խաչը, որ հոս ղրկուած է, Սեւ ծովու ռուս. նաւատորմին հրամանատար դերծովակալ Սքրըտլովի կողմէ:

ՇԻՐՔԷԹԻ վարչութիւնը տակաւին ո եւ է յանձնարարութիւն չէ ըրած Նիւքէսլի նաւագործարաններուն, ինչպէս գրուած էր: Վարչ. խորհուրդը երկարօրէն կ'ուսումնասիրէ այլեւայլ ծրագիրներ, նկատի առնելով մէկ քանի շոգենաւերու թերութիւնները: Այսպէս 39 եւ 40 թիւ շոգենաւերը տակաւին չեն, որով ծովը հանդարտ եղած ատենն իսկ կը խոտորին: 47 և 48 պտուտակաւոր շոգենաւերն ալ չեն կրնար դիւրաւ ղեկավարուիլ: Ցեառոյ, վառելիքի խնդիրը կայ: Շիրքէթի մէկ քանի շոգենաւերը ա'յնքան ածուխ կը սպառեն որ անոնք շատ քիչ անգամ երթեւեկութեան կը յատկացուին:

— Շիրքէթի հասոյթներուն մէջ տարուէ տարի յաւելումներ կը տեսնուին: Օր. համար 1902ին հասոյթները եղած են՝ 12,971,277 ղրշ., 1903ինը՝ 13,486,844 ղր. եւ 1904 տարեշրջանինը՝ 13,666,585 ղր.:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Բարձր. Խորհրդոյ որոշմամբ Իսս Սալիմ Ժամանումները բոլոր բժշկական քննութիւններէ պիտի ենթարկուին նաեւ 18րդ շրջաբերականի արամադրութիւններուն սայկարու չըլլման համար:

ՊԱԼԸՔԼԸՐ ԲԱՇԱՑԻՆ օրն էր երէկ: Ցունաց Պատրիարքը Պատարագ մատոյց տեղւոյն մատրան մէջ, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը: Եւ յետոյ «զանայիրը» տնեց մինչեւ իրիկուն:

ՄԽԱԽՈՏԻ Ռէժին Պոլսոյ Համիտիէ արհեստից վարժարանին նուիրեց զատատունը մէկ կալուածներ, որոնք իր սեփականութիւնն են Բաղարջեօյի եւ Եէնիչէհիրի մէջ. Պոլսոյ շրջականները:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ երեսփոխան Պ. Տըլոնքլ երէկ Բարիզ ուղեւորեցաւ,

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԲԼԻՒՊԻՆ տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ ի ներկայութեան հարիւրէ աւելի անդամներու: 1903-1904 տարեշրջանի հաշուեթինը շատ գոհացուցիչ եղած են: Նոր մասնախմբի անդամ ընտրուած են Փերիտ Իւինքի փաշա, Պ. Պ. Վալտէա, տոքթ. Ֆիւրոթ, Բիրնի, Վոկ եւ Պարոն տը Պիւքովիչ:

«ԱՊՏԻՒԼ ՄԷՃԻՏ» յածանաւուն սպաներուն եւ նաւաստիներուն կայս. իր ատէով 300 ոսկիի գումար մը շնորհուեցաւ: Այդ սպաները նաւաստիները մեկնեցան «Իզմիր» շոգենաւով, որ Միտիլլի հասած է արդէն:

ՀՐԱՄԱՆՆԵՐ տրուեցան գաւառները արգէլ զի զինուորական սպառազինումանց ի նպաստ ընտանի տնտեսութեւրէ հաւաքուած տուրքերը ուղղակի հոս ղրկուին:

ՑՈՅՆ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐ.— Սէրէզի Միդրոպոլիտ Տ. Կրէկորիոս Սինոդի անդամ ընտրուած ըլլալով, մայրաքաղաք պիտի գայ: Մեկնելէ առաջ 1100 ոսկիի գումար մը նուիրեր է գիմնազիոնի մը հաստատութեան համար:

—Նոյն քաղաքէն Պ. Կրիկոր Ռաքիճ որ արդէն աղջկանց վարժարան մը շինած էր, փափաք յայտնած է թարան մըն ալ շինել, որուն հասոյթը պիտի յատկացուի տեղւոյն վարժարանին:

=~~=

ՌՃԻՐ, ԱՐԿԱԾ, ԵՒԼՆ.

ԿԱՆԽԱՀԱՍ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ ՄԸ.— Իզմիրէն կը գրեն թէ Տիպէք գիւղին մէջ 13 տարու Մէհմէտ անուն տղեկ մը սպաննած է 65 տարեկան Յաթմա անուն կին մը:

ԿԱՆԽԱՀԱՍ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ՄԸ.— Սելանիկի մէջ անցեալ երեքշաբթի օր, 14ամեայ հրէական մը, յուսահատած սիրոյն կոկծոգին վէշտերէ, զորս անդարմանելի գտած էր, իրենց տան ջրհորը կը նետուի, կամաւոր մահով մը փրկելու իր կեանքի ծովիկին հորածիլ կինքէն:

ԱՌԵՒԱՆԴՈՒՄ.— Ալաշէհիրի մէջ, Բեսպուր անուն չարագործ մը և իր ընկերներուն կողմէ կ'առեւանգուի Մէհմէտ անուն 16ամեայ պատանի մը, որուն դիակը կը գտնուի հետեւեալ օրը: Ոճրագործները կը փնտռուին:

ՌՈՒՇԱԳԻ նամակատան մէջ գողութիւն մը գործուած էր: Ռաքիկնութիւնը քննութիւն մը կատարած է, որմէ այլ եւ այլ նշաններով և պարագաներով կ'երեւայ թէ գողութիւնը ներսէն գործուած է. վասն զի չէ գտնուեր հետք մը որ տար հակառակը ապացուցանէ:

—Ուշագի հեռագրական և Թղթատարական Տնօրէն Առիֆ էֆ., պաշտօնէ դադրեցուցուեր է, հեռագրական հաղորդակցութիւնները հրապարակած ըլլալուն եւ նամակատան մէջ ալ գողութիւն պատահելուն համար:

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԱԾ ապրանքներ գտած է Սելանիկի ոստիկանութիւնը անցեալ հինգշաբթի օր, Թալեան ըսուած տեղին մէջ: Շարունակելով խուզարկումները, հետեւեալ օրը դարձեալ երեւան հանուած են այդ ապրանքներէն:

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ.—Կաբզալի պայթում մը տեղի ունեցեր է Հիրավլիէ հանքին մէջ Ամասայի մօտ (Սեւ Ծով): Բազմաթիւ գործաւորներ ծանրապէս վիրաւորուեր են:

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՕՆՍԹԱՆԹԻՆՕՓԼԷՆ
(«Սուրհանդակ»ին հաղորդուած)

"ՓԷԹՐՈՓԱՒԼՈՎՍՔԻ"ի ԱՂԷՏԸ

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԹՈՐՓԻԼԱՆԱՒ ՄԸ ԸՆԿՂՄԱԾ

ՉԻՖՈՒ, 14 Ապրիլ.—Ռէօթէր՝ ճապոնական տեղեկագրէ մը առնելով, կը ծանուցանէ թէ առջի օրուան յարձակումը հետեւեալ կերպով տեղի ունեցեր է.—«Չորեքշաբթի առտու արշալոյսին ճապոնական Թորփիլանաւերը ներս մը ըրեր և միեւնոյն ատեն Թորփիլներ զետեղեր են Բորթ Արթիւրի մուտքին նաւահանգստին մէջ: Ցետոյ քաշուեր են, ճապոնական զրահաւորներու նաւաբաժինն միանալու համար: Այն ատեն այս վերջինը յառաջացեր է, ռուսական տորմիղը նաւահանգստէն դուրս ելլելու հրաւիրելու համար: Այդ առթիւ է որ ռուսական «Բէթրօբաւլովսք» զրահաւորը ճապոնցիներուն կողմէ զետեղուած թորփիլի մը զարնուեր եւ օդը ելեր է:

ԼՈՆՏՈՆ.— «Թայմզ»ի Թղթակիցը, որ երէկ ականատես եղած էր ճապոնական յարձակումին, կը հեռագրէ իր թերթին.—«Չորեքշաբթի առտու ճապոնական նաւատորմիղը մօտեցաւ Լիաօ-Չեան հրուանդանին, վեց մղոն հեռու Բորթ Արթիւրի բերդերէն, որոնք ժամը 10ը քառորդ անցած անկանոն ռմբակոծութիւն մը սկսան: Ճապոնական նաւաբաժինը, հրամանատարութեամբ ծովակալ Թոկոյի, շրջանակ մը ձեւացնելով երեք անգամ ռուսական դիրքին շուրջ գնաց, մինչ բերդերը կը շարունակէին կրակը առանց արդիւնքի: Ծովակալ Թոկօ, որ կ'երեւայ թէ աւելի ցոյց մը ընել ուզած էր քան ռմբակոծութիւն, կէսօրին քաշուեցաւ առանց կորուստ մը կրելու: Ճապոնական նաւաբաժինը 40 մարտանաւէ կը բաղկանար, մէջն ըլլալով Թորփիլանաւերը»:

ԹՈՔԻՕ.—Ռէօթէր Ճապոնցի ծովակալ Իւրիւքի մէկ հեռագիրը կը հաղորդէ, որ կ'ըսէ թէ ճապոնական նաւաբաժինը՝ հրամանատարութեամբ ծովակալ Թոկոյի, չորեքշաբթի առտու յարձակեր եւ յաջողեր է ընկղմել ռուսական զրահաւոր մը և Թորփիլանաւ մը: Ճապոնցիներէն միայն մէկ հոգի վիրաւորուեր է:

ԲԵՏԻՒՐՍՊՈՒՐԿ.—Ծովակալ Ուխթոմսքի կը հեռագրէ Զարին.— «Բէթրօբաւլովսք»ի մէջ գտնուողներէն վեց սպայ և 52 նաւաստի ազատուեցան: Երէկ Թորփիլանաւեր ղրկուած ըլլալով գիշերային հետախուզութեան մը համար, անոնցմէ մէկը, «Պէզտրաշնի», տիրող մշուշին հետեւանքով հեռացաւ միւս նաւերէն: Ճապոնական Թորփիլանաւերը անմիջապէս պաշարեցին զայն և խորտակեցին: Նաւաստիներէն հինգ հոգի ազատուեցան: Երբ մեր նաւաբաժինը դիրք բռնելու կը պատրաստուէր, «Բաեան» զրահաւորը ալ կողմէն զարնուեցաւ ճապոնական Թորփիլէ մը: Սակայն կրցաւ առանց օգնութեան նաւահանգիստ մտնել: Մէջը գտնուողներէն ոչ մէկը սպաննուեցաւ կամ վիրաւորուեցաւ:

—Պաշտօնական աղբիւրէ կը հաստատեն թէ Սեւ Ծովու ռուսական տորմիղին հրամանատար ծովակալ Սքրիտլոֆ, Բորթ Արթիւրի տորմիղին ընդհ. հրամանատար նշանակուած է հանգուցեալ Մաքարոֆ ծովակալին տեղ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԲԵՏԻՒՐՍՊՈՒՐԿ.— Զարը և կայս. գերդաստանը ներկայ եղան ծովակալ Մաքարոֆի և «Բէթրօբաւլովսքի»ի միւս զոհերուն համար կատարուած հոգեհանգստին: Զարը ջերմապէս ցաւակցութիւն յայտնեց այրի տիկին Մաքարոֆի:

ԲԱՐԻԶ.— Պ. Լուպէ Ֆրանսայի, անոր նախագահին և կառավարութեան ջերմ եւ անկեղծ համակրութիւնը յայտնեց Զարին, «Բէթրօբաւլովսքի»ի աղէտին առթիւ: Պ. Բէլքման ալ իր ցաւակցութիւնները հեռագրեց Ռուսիոյ ծովային վարչութեան:

ԲԵՏԻՒՐՍՊՈՒՐԿ.—Առջի գիշեր հրդեհ ծագեցաւ Օխթէ ու Նօաք անձեւակներէն մէկուն մէջ, ուր վերջերս հասած երկու մարդիկ կը բնակէին: Անոնցմէ մէկը մեռած գտնուեցաւ:

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

(«Սուրհանդակ»ին հաղորդուած)

ԲԱՐԻԶ.— Պ. Տէլքասէ ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց կոմս Լամսդորֆի: Շատ մը Ֆրանսացի զօրավարներ ալ ցաւակցութիւն յայտնեցին Ռուսիոյ պատերազմական նախարարութեան եւ ընդհ. սպայակոյտին:

ԲԵՏԻՒՐՍՊՈՒՐԿ.—Զարը ցաւակցական հեռագիր մը ստացաւ Իտալիոյ Թագաւորէն:

ԼՈՆՏՈՆ. Ճապոնական նոր զօրքեր և թնդանօթներ հասան Անճու, ուր 8 հազար զինուոր համախմբուած է հիմայ:

(Աժանս Նասիօնալ նոր լուր մը չտար «Բէթրօբաւլովսքի»ի աղէտքին մասին: Միայն ճապոնական աղբիւրէ առնելով կ'ըսէ թէ՝ զրահաւորը արկածով օդը ելած չէ, այլ ծովակալ Թոկոյի նաւաբաժնին կողմէ ընկղմուած է, ինչպէս կը հաստատուի արդէն քիչ մը վերը:)

—«o»==«o»—

ՆՈՐ ԿՌԻՒ ԹԻՊԷԹԻ ՄԷՋ

==o==

ԻՆՉ Կ'ՈՒԶԷ ԱՆԳԼԻԱ

ԼՈՆՏՈՆ. — «Թայմզ» Կհանկցէէն (Թիպէթ) կ'իմանայ թէ Թիպէթցիները ապրիլ 8ին փորձեր են արգիլել անգլիական արշաւախումբին յառաջխաղացութիւնը, բայց չեն յաջողեր: Իրենցմէ 200 հոգի սպաննուեր են: Անգլիացիներէն միայն մէկ հոգի վիրաւորուեր է:

—Երեսփ. ժողովը ընդունեց Հնդկաստանի նախարար Պ. Պրոտրիքի առաջարկը, որով կառավարութեան արտօնութիւն կը տրուի հնդկական զօրքեր գործածել Հնդկաստանի սահմանագլուխէն անդին, Թիպէթի մէջ ծագած խառնակութեան պատճառաւ: Վարչապետ Պ. Պալֆուր այս առթիւ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Անգլիա դիտաւորութիւն չունի իր հնդկական կայսրութեան կցելու Թիպէթը: Ատիկա մեծ դժբախտութիւն մը պիտի ըլլար Հնդկաստանի և Անգլիոյ համար. բայց նաև վտանգաւոր պիտի ըլլար Հնդկաստանի համար, եթէ Թիպէթ Անգլիայէն տարբեր եւրոպական տէրութեան մը ազդեցութեան տակ գտնուէր: Անգլիա կը բաղձայ որ, իրերու վիճակը անփոփոխ պահուի Թիպէթի մէջ:

ԲԱՐԻԶ.—Պ. Տէլքասէ բազմաթիւ շնորհաւորութիւններ ստացաւ անգլեւ-ֆրանսական համաձայնութեան առթիւ:

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ պանքան հէն 3½ %ի զեղչեց իր դրամազեղչի սակը:

ԲՈՐԹՍՄՈՒԹ.— Երբ անգլիական Թորփիլանաւերը ռազմափորձեր կ'ընէին ի պատիւ Բրաւնիոյ Հայերէն իշխանին, Թորփիլահալած մը խորտակեցաւ: Անձի կորուստ չկայ:

--==«ծ»==--

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

Այս գիշեր ուշ ատեն հետեւեալ հեռագիրները հաղորդուեցան մեզի պատերազմին վրայ.—

ԱԺԱՆՍ ՖՈՒՌՆԻԷ

ՊԵՏԻՒՐՍՊՈՒՐԿ, 15 Ապրիլ.—Ռուս ծովային սպաները կը կարծեն թէ ճապոնցիները չորս ընդծովեայ Թորփիլանաւ ունին:

ԲԱՐԻԶ.—Բորթ Արթիւրէն կը հեռագրեն թէ Բորթ Արթիւրի հիւսիսային երկաթուղին նաւահանգիստը կարծանի է վերջին ռմբակոծութեան հետեւանքով.

ՊԵՏԻՒՐՍՊՈՒՐԿ (Պաշտօնական).— Ծովակալ Սքրիտլով, Սեւ Ծովու ռուսական տորմիղին հրամանատարը, Ծայր. Արեւելքի ռուսական տորմիղին հրամանատար կարգուեցաւ հանգուցեալ ծովակալ Մաքարոֆի տեղ.

ԲՈՐԹ ԱՐԹԻՒՐԻ ԲԵՐԱՆԸ ՓԱԿՈՒԱԾ

ԼՈՆՏՈՆ, 14 ապրիլ.— Ճապոնցիները կ'ըսեն թէ Բորթ Արթիւրի բերանը գոցուած է եւ անխուսափելի կը նկատեն քաղաքին առումը:

ՆՈՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԻՒՐՍՊՈՒՐԿ.—«Բէթրօբաւլովսք»ի աղէտին լուրը խոր ցաւագին տպաւորութիւն մը յառաջ բերաւ Ռուսիոյ մէջ: Ցաւզումը ընդհանուր է: Ամէն կողմ դրօշները կէս պարզուած են սուգի համար: Յարձակման ատեն «Բէթրօբաւլովսքի» զրահաւորը անհաւատալի բարձրութեամբ մը օդին մէջ նետուեր եւ յետոյ անմիջապէս վար իյնալով անյայտ եղեր է: Սիրիլ մեծ դուքսը, որ քաջ լողացող մըն է, լողալով կրցեր է ազատիլ: Ծովակալ Մոլաս կորսուեր է զրահաւորին մէջ:

ԹՈՔԻՕ.—Ծովակալ Թոկօ իր տեղեկագրին մէջ կը հաստատէ թէ ռուսական զրահաւոր մը եւ Թորփիլահալած մը ընկղմեց չորեքշաբթի օրուան նաւամարտին մէջ, որ տեղի ունեցաւ Բորթ Արթիւրէն երկու մղոն անդին:

ԲԱՐԻԶ.—Բեդերսպուրկի ֆրանսական դեսպան Պ. Պոմբար, որ արձակուրդով Բարիզ կը գտնուէր, յանկարծ իր պաշտօնատեղին դարձաւ:

ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՕՓԼԷՆ

(Քոնսթանթինօբլի հեռագրական գործակալութիւնը այս գիշեր ո եւ է հեռագիր չհաղորդեց:)

ԱՊԱՍԵՐՈՒՄԸ ԴՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՄԻՋՈՑԱՒ

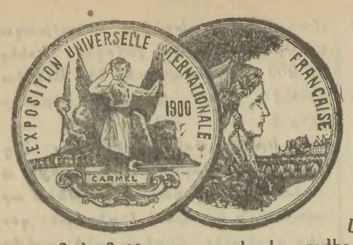
(Զօլէ Եօպէլանէ), Անգլիացիին տանը: (Հ. Մ.), Ռութէկ Հօճա (Պ. Կարապետեանէ), Սըր Էտուէն Արնոլտ (Լ. Բիրիճեանէ), «Մաղիկ»ի մրցումը Զիֆթէ-Սարաֆ, Հ. Ֆըլըքճեան, Վ. Թարագճեան), Հին բարեկամը (Հ. Թոնրէ), Ամուսնութիւն եւ ապահարզան: Անուշքա:

(Տեսէք «ՄԱՂԻԿ»ի այսօրուան (14րդ) թիւը,—40 փր.):

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՓՈԽԱՌՈՒ ՊԱՐՏԱԲՈՒԺԸ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	91.18
Ամենէն բարձր գինը	91.32
Երէկուան վար գինը	91.07

Ը Նկերութիւն ՔԱՐՄԷԼ Օրիանթալ

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՆԻ ԵՒ ԳՕՆԵԱՔ

ՌԻՇՕՆ ՏԸ ՍԻՕՆԻ (ԳԱԼԵՍՏԻՆ) մեծ մառաններէն

Բարիզի Ֆաքիւլդէին բրօֆէսէօր Ժ. ԲՈՒՇԷի, Գօրտօի գիտութեանց ֆաքիւլթէին բրօֆէսէօր ԿԱՅՕՆի, Համպուրկի քաղաքապետութեան երդուեալ օքիմիագէտ Մ.ԷՆՕՓի. Օաէսայի համալսարանին բրօֆէսէօր Ա.ՎԷՐԻԿՕԻ, եւ ուրիշ նշանաւոր բրօֆէսէօրներու կատարած ստորոգութիւններ հաստատուած է թէ մեր արտադրութիւնները բնական են, զօրացուցիչ եւ բուժիչ։— ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄ։ Դիտաեենական եւ մթերանոց. Ղալաթիոյ քարափը, Սիթէ Ֆրանսէզ թիւ 145-147։ ☛ Էթիքէթին վրայ պահանջել գործարանին վաճառանիշը (ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ)

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ՀԱՍՈՅԹՆԵՐՈՒ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱԿԸ
13 ՐԴ ՇԱԲԱԹ, 1904 ՄԱՐՏ 26ԷՆ ԱՊՐԻԼ 1
ՀԱՑՏՈՒՔ–ՓՈՂՈՑ–ԷՆԿՔԼՔՔՔ ՓՔՓ
ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԳԻՒ 578 ԿԻԼՕՄԵԹՐ

Կիլօմեթրի տարեկան հասոյթը

Փոխադրութիւն	Ներկայ շրջան Ֆրգ.	Նախորդ շրջան Ֆրգ.	Տարբերութիւն յաւելում Ֆրանգ	Նուազում Ֆրանգ
Շաբթուան մէջ	7820 66	9393 10		1572 44
Նախորդ չաբաթներու	7577 15	8334 33		757 18
Ցունվար 1էն	7595 68	8415 77		820 09

ՀՕՎՔԹՔԷՔՔԸ–ՓՈՆՔՔ ՓՔՓ
ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԳԻՒ 445 ԿԻԼՕՄԵԹՐ

Փոխադրութիւն	Ներկայ շրջան Ֆրգ.	Նախորդ շրջան Ֆրգ.	Տարբերութիւն յաւելում Ֆրանգ	Նուազում Ֆրանգ
Շաբթուան մէջ	3358 83	5556 50		2197 67
Նախորդ չաբաթներու	2983 86	4623 60		1639 74
Ցունվար 1էն	3012 39	4695 36		1682 97

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1863ԻՆ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐ.
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 250,000,000 ՖՐԱՆՔ
ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

Գլխաւոր գործակալութիւնը և մասնաճիւղերը Պանգքայի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործառնութիւններ կ'ընեն։

Ղալաթիոյ գործակալութիւնը ինչպես հաեւ Բերայի մասնաճիւղը ոսկի վարքեր դրամադրկներ, որոնք տոկոսներ, տեսակ ու վարձքի չափաւորութեան տեսակետով անմրցելի են։ Վարկագրի ձեւերուն արամադրութեան տակ դրուած են Ղալաթիոյ և Բերայի գրասենեակներուն մէջ սրահներ Պոլսոյ մասնաճիւղը ապրանքի փոխադրութիւններ կ'ընէ և իրը գրաւ կ'ընդունի ապրանքներ, որոնք է պահ կը դրուին առանց վարձքի Սէրքէճիի մէջ ունեցած իր մասնաւոր մթերանոցին մէջ։

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԻՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Գալաթա Մահմուտ Փաշայի գլուխը, 271

Վաճառատան մէջ կը ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ չաքաղեղէններ եւ ըմպելիներ, ինչպէս նաեւ երեկոյթներու եւ անուան ծնունդներու համար տեսակ տեսակ չաքարներ եւ ըմպելիներ։

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մըն ալ ունենալով վաճառատունս, յանձնարարուած անուշեղէնները եւ զանազան չաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կը պատրաստուին վաճառատան մէջ։ Կը գտնուին նաեւ ֆոնտան եւ ուրիշ տեսակ չաքարներու ճոխ մթերքներ նոյնը։

Դառնուներէ եղած յանձնարարութիւնք մեծ փութով կը կատարուին։ Գիները չատ ժամն են։ 104—41

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԿ ԱԶԳ.

Օսմ. Կայս. դրամատան Բերայի ճիւղը փոքր խնայողութեանց դիւրութիւն ընծայելու նպատակաւ որոշած է սմսական մասնակի վճարումներով հաստատութեան վաճառուածներ ընել յատկացեալ պարագաներուն արժեթղթոց վերաբերեալ։—

Արեւ. երկաթուղեայ արժեթուղթ
Եգիպտական Բրէտի Ֆոնտիէի արժ.
Ցունական ազգային դրամատուն »
Գաղ. Քօմփանիայ եւ Ֆոնտիէռի »
(Ամբողջ եւ քառորդ)

Գաղ. Բրէտի Ֆոնտիէի արժեթուղթ Վիլ որ Բառէի արժ. (ամբողջ և քառ.)
Օսմ. Կայս. դրամատունը վերոյիշեալ փոխառութիւնը ըրած ատեն պիտի պահպանէ իր յաճախորդէն օրուան գնով ծախու առնուած արժեթղթոյն արժէքին մէկ քառորդին վճարումը։

Այս առաջին վճարումին ընդհ յաճախորդ աէր պիտի լինին գնուած արժեթղթոց ըստ ընկալագրի որ իրենց պիտի տրուի եւ ուր արձանագրուած պիտի ըլլան արժեթղթոց թիւերը, վերյիշեալ միանգամայն կարողներու, ինչպէս եւ վիճակահանութեամբ վաստակելիք գումարներու հասոյթները։

Վերոյիշեալ արժեթուղթք իբր գրաւ պիտի մնան Օսմ. Կայս. դրամատան քով, մինչ ի վճարումն փոխառութեան գումարին եւ օտրա պատկանեալ ոսկոսից։

Ի վերոյ նշանակեալ ինչ չէս եւ այլ նոյն օրինակ արժեթղթեր, Օսմ. Կայս. Դրամատան Բերայի ճիւղը միշտ պատրաստ գտնուելով, հաստատութիւնը կընայ ուղած ժամանակ գնել զայս թէ՛ կանխիկ եւ թէ՛ ըստ յայտարարեալ ամսական մասնակի վճարման։

ՏՔԴ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

Վկայեալ Լօզանի համալսարանէն և մասնագէտ Ղոպեին հիւանդութեանց։ Հիւանդ կ'ընդունի Դե. Դէ. եւ ՈՒԻ. օրերը կէսօրէ վերչ իր տունը, Բերա Սագըզ Աղաճ թիւ 93, իսկ Շի. օրերը Պանճէգարու, Իքի Փաթալըճ դեղատունը։ Վկայեալ աղքատները ձրի։ 24-23

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ՏԻՐՐ 9 ՀԱՏ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆի, ՋԱՆՋԱՂ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍՆԵՐԷ 35 ՄԵՏ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԱՐԺԱՆԱՑԱՒ Է

Կեղծերէն չխաբուելու համար, իրաքանչիւր շիշ կը կրէ քիմիագէտ Գ. Միկրօսի վկայականը, կնիքն ու ստորագրութիւնը։ Արդ, կը յանձնարարուի չիշերու վրայ գանուած պանրօլներուն ուշադրութիւն ընել

=○=

Կ. Պոլսոյ և ամբողջ Թուրքիոյ մէջ կեդրոնատեղին է Ղալաթիա, Ղալաթա Խան թիւ 9։ Ներկայացուցիչ՝ ՄԻՔԷԼԻԱՆՈՍ ՍԱՆԱՆի

Ի.Ա.Ա. ՄԷՐՏ

ԲԻՐԱՅԱՑԻ ՁԵՒԱՐԱՏՍ (ՕՐԻՆԱՍՏԱՆ)

Օ Լ'ՕԹՕՄՕՊԻԼ ?

Պատիւ ունինք ծանուցանելու պատրոն դերձակներուն, ինչպէս նաև յարգ. հատորակալեան թէ՝ Պ. Ալպէռ կանոպալեակ վերադարձած է իր Թրանսա՝եւ Անգլիա երթ ճամբորդութենէն։ Այդ երկիրներուն մէջ ուսումնասիրած է չքեղ հագուստներու համար էլատիքօթինէ բարտրպիւներու, քասթիմներու, ատիաններու եւ մետաքսեայ ու բիլք ֆանթէզի բաճկոններու բոլոր վերջին նորութիւնները, ինչպէս նաև ամէն կարգի դերձակներու համար ֆրանսական սեւ կերպասներու, մետաքսեղէններու և ատամաններու քսքեսխալիքները։ Կը սիրենք յուսալ թէ արգոյ հատորակութիւնը պիտի գիտնայ գնահատել մեր զոհողութիւնները զորս կ'ընենք այս տարրին մէջ կարելի եղող լաւագոյն բանը ներկայացնելու, և ապիկա՝ մրցում չվերջնող գինով մը։

Ընդունեցէ՛ք, ափ՛ր, ևլն.։
ԱԼՊԷՌ ԿՈՒՆՈՊՈՒՐԿ
Թ. Ի. ԿՈՒՐՆԵԹԱՑՆ 16-3

69, Ղալաթիա Եիւքսէք Տուլըրըմ 69

ԱՑՐ, ԿԻՆ, ՏՂԱՑ

Մարդս տենդի հիւանդութենէ վերջը տկար կը մնայ, մանաւանդ տղայ մը։ Թնդպէտև Հարկ չկոտնուի, հիւանդին պէտք է տալ

SCOTT'S EMULSION

և տկարութիւնը անմիջապէս և ֆատհատար կը փարատի և կը տեսնուի որ

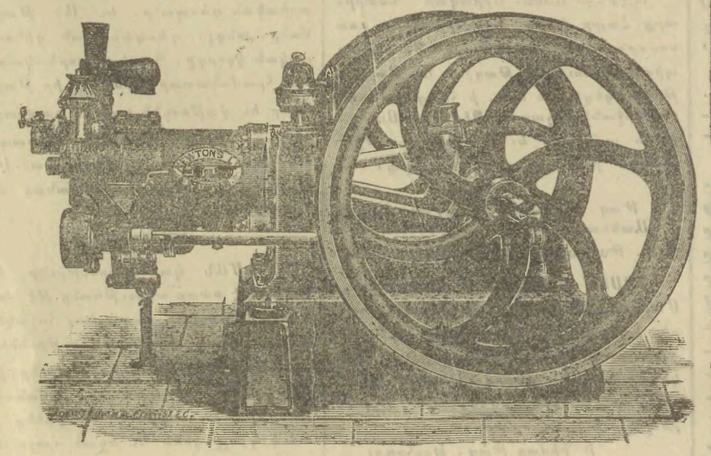
ԸՍՊՕՀԱՒ ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

մարմինը պատղ բոլոր տկարութիւններու դեմ ամենամեծ գեղ է։ Ընդհակառակ տակ ատոր հատաւոր բան մը չկայ. այնպէս կատարեալ կը բժշկէ՝ որ կը կարծուի թէ հիւանդութիւնը կուտէ ու կը կլլէ։

Բոլոր դեղատուներէն և դեղատնտեսներէն կը ծախուի։

Հիշեցուի վերյ ասօր ուշադրութիւն ընել պէտք է։

18

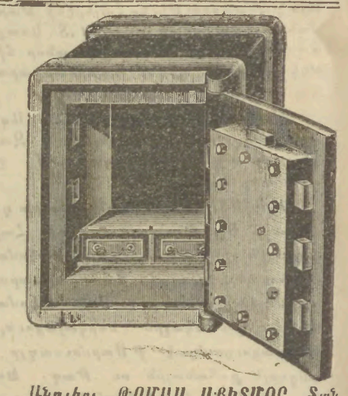
ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Երաշխաւորեալ առաջնակարգ մեքենաներ ամէնէն ընտրեալ, եւ ինչ որ աւելի կարեւոր է՝ ամէնէն ժամանն են։ Այդ մեքենաները մանաւանդ պատրաստուած են Պաճուճի քարիւղի գործածութեան համար։ Ամէն մեծութեամբ մեքենաներ կան, մէկէն մինչեւ 25 եւ աւելի ձիու ուժով։ Մանրամասնութեանց եւ գիներուն համար դիմել առ

ՏԵԱՐՔ ՅՈՐՁ ՊԷՅՔԸՐ ԵՒ ՈՐԴԻ
13 Խօրասանճի Խան, ՍԻՐՔԷՃԻ, ՊՈԼԻՍ,
Միակ ներկայացուցիչ ամբողջ Տաճկաստանի։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
Մ. Աւետարանի
Գրաբար-Աշխարհաբար հանդերձ մեկնութեամբ գործոյն
ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԼ. Վ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆԻ
Զարս հատորներուս բաժնեգինն է
37½ Դրկ. մեք
Դիմել սեզանաւոր Մելքոն էֆ.ֆ, Պալխ Մահմուտ Փաշա, Եալտրզ խանի կից։ Բիւզանդեան գրատուն, Կալաթա։— Թաւթեան գործակալութեան, Սէրքէճի —Զարդարեան Գրատուն, Կալաթա Եիւքսէք Դալաբըմ։— Պալենց գրատուն, Ջագմաճըլար՝ Պոլիս։— Գաւպիկեան գրատուն, Սէրքէճի։

Ծանօթ.—Նիւժանորդագրութիւնք պիտի փակուի երբ 200 բաժանորդագրողներ ունենան, որմէ յետոյ 4 հատորներու գինը պիտի ըլլայ 37½ Դրկ. ուստի փութալ ներկայ առիթէն օգտուելու։
15—9

Անգլիոյ ԹՈՄԱՍ ՍՓՐՏՄՕՐ Տան գրամարկղները, որոնք պզպատած չկնուած են, կատարելապէս կը դիմանան գողերու և հրդեհի դէմ։ Այս գրամարկղները անգլիական միւս գրամարկղներէն 40% աւելի ժամն են։

Դիմել՝ Պ. Ճորճ Պէյքըր եւ Որդի, Խօրասանճի Խան, Սէրքէճի, Պոլիս։

Ոքիտոր դրամարկղները կը գործածուին անգլիական կառավարութեան զանազան պաշտօնատուներուն եւ վարչութիւններուն կողմէ։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ Ը ՆԿ

NORTH BRITISH & MERCANTLE
ՆՈՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆԴ ՄԷՐՔԱՆԹԱՅԼ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1800 ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	16,378771	» »
1902ի հասոյթը	3,628,617	» »

NORTHERN ASSURANCE COMP
ՆՈՐԹՀԷՐՆ ԻՆՇՈՒՐԸՆՍ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1836 ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	6,227,900	» »
1902ի հասոյթը	1,447,400	» »

Այս ընկերութիւնքներս ստացած բացարձակ վստահութեան հակայ դրամագլխի և պահեստի գումարաց տեսակէտով հրդեհի դէմ ապահովագրութիւններ կ'ընդունին չէնքերու, կարասեաց, վաճառքի ևլն. ԽՈՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԴՆՈՎ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ ԲԱՆ ՈՐԻՑԷ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.

Վճարմանց արագութեամբ անմիջական եւ առատաձեռնութեամբ կը կատարուին

Մինչ այժմ հրդեհի վնասուց համար վճարուած գումար ՏՐԵՍՈՒՆ ՒՆՆՈՒՆ ԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ Անգլ. ոսկին կ'անցնի

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

MARITIME INSURANCE Cⁱ Lᵗ
ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500000, ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 140000

Այս ընկերութիւնն եւս չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջ բեռցուած ապրանքներն և դրամադրարներն ինչպէս նաև ամենուրեք թղթատարով ղրկուած ինչքերը խիստ չահաւէտ եւ օգտակար պայմաններով կ'ապահովագրէ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՑ, Գ. Ց. ՍԵՐՈՒԵՆԱՆ.— Ղալաթիա, Մէհմէտ Ա լիփաշա Խանթիւ 22։

ՄԱՐՍԷԼ

ԿԱՄ

ԳԱՂՏՆԻՔ ՆՈՐ ՔԱՂՔԻՉ

4

Այս հարցումը ժպտոյն երիտասարդին թէ զարմանքը, եւ թէ՛ զայրոյթը չթրծեց, ինչպէս որ վարանումով մը ըսաւ պարզօրէն.

—Բացատրութիւն մըն է վերչապէս։

Մարսէլ.—Եւ սակայն այդ խօսքին մէկ քանի մտերուն ի՛նչ նշանակելը չեմ գիտեր կոր։

Երիտասարդը.— Հսկել կ'ուզեմ թէ օ՛ր ատենէն յաղողութիւն մըն է պատաւար կին մը փախցնելը։

Մարսէլ՝ կրճատած մարդուս եւ առկայն ցուրտ չեչառվ մը,

—Շնորհակալ եմ, պարոն ըսաւ։

Այս խօսքը ընելէն ետքը, Օսկառ Գլամէռի գանուած տեղէն մէկ երկու քայլ անդին գտնուող Թրկնաթոռի մը մէջ գնաց նստաւ եւ ժպտոյն երիտասարդին քիչ մը առաջ թողած լրագիրը ձեռք առնելով, սկսաւ կարդալ։

Երիտասարդը, որ գուշակած էր Մարսէլի՝ իրեն ուղղած հարցումին թաքուն նպատակը, ալ անկէ հեռացած գացած էր։

Գլամէռ՝ կամակը վառարանին դարձուցած եւ թեւը անոր քարին կրթնցուցած, խորհրդի դիրքով մը կեցած էր։ Գլամէռ չատ սեւ մօրուք մը ունէր, զոր խնամով սանրած էր։ Իրաւ է թէ իր այդ դիրքին մէջ իր յաղողութեան արտայայտութիւնը կար, բայց միւս կողմէն ալ յայտնապէս կ'երեւար որ կը նեղուէր Ամերիկացիին ներկայութենէն։

Երբեմն իրար չճանչցող երկու մարդոց միջեւ փոխադարձաբար ղեցուցմամբ մը կը ծնի՝ հաշտ կամ հակընդդէմ, հաստատութիւն մը կամ հակակրութիւն մը։

Ամերիկացիին եւ Գլամէռի միջեւ ալ երբոր բարեացակամ զգացմունք իր որոշ հակառակ կը դարձնէր։

Գլամէռ՝ որ ինքն ալ առանց հասկընալու պատճառը՝ կը նեղուէր, լուռ կեցած էր և կ'ուզէր քաշուիլ, երբ արտաքնօք կարմիր օրորը գացող էրնէսթ որ կոնաւ դէպի ինքը գալով, ըսաւ.

—Խաղի չմասնակցի՞ս, Օսկա՛ռ, ըսաւ։ Թրիկառ 50 հազար ֆր. հանեց։ Ինչ մնացած է ար այդ գրամը սմբողջապէս կորսնցնէ։

Գլամէռ անտարբեր չեչառվ մը պատասխանեց.

—Կարելի բան չէ, բարեկամս այս գիշեր գործ ունիմ։

Էռնէսթ.— Կէս գիշերէն մէկ ժամ վերջը, այնպես չէ՞։

Գլամէռ.— Ո՛չ, մէկ ու կէս ժամ վերջը մեկը պիտի գայ և զիս կանչէ։ Ջեմ ուզեր ղինքը սպասցնել, ինչ որ ալ ըլլայ։

Մարսէլ ի պատասխան ըսաւ.

—Եթէ դրամատէս տարբերութիւն մըն ալ ըլլայ, տակիս կարեւորութիւն չունի. կարգացի որ ծովային նախապարարին հրամանատ Թէրբոքըր չոգենաւը Ֆրանսա կանչուած է. եւ այսօր վաղը Գրէնթի նաւահանգիստը կը ժամանէ։

Էռնէսթ ալ կօնաւ այդ մարդանաւուն անունը չդիտնալուն՝ հարցուց.

—Թէրբոքը՞ր մի ըսիր։

Մարսէլ.— Այո՛, Թէրբոքըր չոգենաւը։ Զրահաւոր մարդանաւ մըն է ան, որ բարեկամներէս Պ. Բուլիքէն առնն սպայի մը հրամանատարութեան ներքեւ կը գանուի։ Սան-Ֆրանսիսկոյի մէջ տեսայ զինքը ասկէ տարի մը առաջ, եւ հիմա դարձեալ չատ գոհ պիտի մնամ եթէ զինքը Բարիզի մէջ տեսնեմ։

Էռնէսթ՝ իմաստալից նայուածք մը ուղղելով Գլամէռի, ըսաւ.

—Ի՞նչ ըսել է, պարոն, մարդ երբ իր բարեկամը տեսնէ, հարկաւ գոհ կը մնայ։

Մարսել ուշադրութեամբ Օսկառին նայելով.

—Վաղը ծովային պաշտօնատունը պիտի երթամ, ըսաւ, և պիտի հարցնեմ թէ եկած է, եւ եթէ այո՛, իր բնակած տեղը պիտի հարցնեմ։

Այս խօսքերը պատճառ եղած էին որ Գլամէռ իր կեցած դիրքը փոխէ, եւ վառարանին քովէն հեռանայ։

Ծեռոյ ըսաւ Էռնէսթի.

—Պատրաստ եմ քեզի օգնելու որպէսզի Թրկուրի հետ խաղը չարունակելով, մարդուն ղրամը ամբողջապէս հատցնես սպառես.

—Հաղուագէպ բան է որ Թրկուռ խաղի մէջ կորսնցնէ։ կ'ուզեմ օգտուիլ այս առիթէն։

(Շարունակելի)